

51148

T. C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İZMİR İL MERKEZİNDE DERSANEYE DEVAM EDEN
LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SINAV
KAYGILARIYLA ANA-BABA TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

SEÇER SEÇKİN KISA

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. FERDA AYSAN**

**İZMİR
1996**

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN Soyadı : KISA Adı : Seçer Seçkin	Merkezimizce Doldurulacaktır Kayıt No: 51148
TEZİN ADI : Türkçe : İzmir İl Merkezinde Dershaneye Devam Eden Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygılarıyla Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki. Yabancı Dil : The Relationship Between The Level Of Test Anxiety And Parents' Attitudes Of The Senior High School Students Who Are Attending To Preparatory Schools For The University Exams In İzmir.	
TEZİN TÜRÜ Yüksek Lisans Doktora Doçentlik Tıpta Uzmanlık Sanatta Yeterlik ☒ ☐ ☐ ☐ ☐	
TEZİN KABUL EDİLDİĞİ Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi Fakülte : Enstitü : Sosyal Bilimler Diğer Kuruluşlar :	
TEZ YAYINLANMIŞSA Yayınlayan : Basım Yeri : Basım Tarihi : ISBN :	
TEZ YÖNETİCİSİNİN Soyadı, Adı : AYSAN Ferda Ünvanı : Doç.Dr.	

TEZİN YAZILDIĞI DİL Türkçe	TEZİN SAYFA SAYISI 113
-------------------------------	---------------------------

TEZİN KONUSU (KONULARI):

- 1.İzmir İl Merkezinde Dershaneye Devam Eden Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygılarıyla Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki.
- 2.
- 3.

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELEER:

- 1.Kaygı
- 2.Sınav Kaygısı
- 3.Ana-Baba Tutumu
- 4.
- 5.

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELEER:

- 1.Anxiety
- 2.Test Anxiety
- 3.Parents' Attitudes
- 4.
- 5.

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız

1. Tezimden fotokopi yapılmasına izin veriyorum. ☐
2. Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir ☐
3. Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir. ☐

Yazarın İmzası

Tarih

Ö Z E T

Araştırmada lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Ana-babaların demokratik yada otoriter olarak algılanmasının öğrencinin sınav kaygısı düzeyi ile ilişkisi bazı değişkenlere göre karşılaştırılmıştır. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini, İzmir il merkezinde bulunan 10 özel dersanede üniversiteye hazırlık kursu gören 200 öğrenci oluşturmaktadır.

Öğrencilerin sınav kaygıları, Öner'in Sınav Tutumu Envanteri ile, ana-baba tutumlarını algılama düzeyleri Kuzgun'un Ana-Baba Tutumu Envanteri ile ölçülmüştür. Öğrencilere ilişkin kişisel ve aile bilgilerini elde etmek için Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde "Varyans Analizi", "Ki Kare" ve "t Testi" teknikleri kullanılmıştır.

ABSTRACT

The purpose of the study is to investigate the relationship between the level of test anxiety of the senior high school students and their perception of their parents' attitudes.

The sample of the study consisted of 200 students attending ten different "preparatory schools for the university exams."

The students' test anxiety was measured by the use of Öner's Test Anxiety Inventory and the students' perception of their parents' attitudes was measured by the use of Kuzgun's Parents' Attitudes Inventory. Personal Information Form was distributed to collect demographic data.

Analysis of variance, χ^2 and t-tests were used for statistical analysis of the data.

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “İzmir İl Merkezinde Dershaneye Devam Eden Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygılarıyla Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

...../...../1996

Seçer Seçkin KISA

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün ... / ... / 1996 tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin maddesine göre Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Seçer Seçkin KISA**'nın İzmir İl Merkezinde Dershaneye Devam Eden Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygılarıyla Ana - Baba Tutumları Arasındaki İlişki konulu tezi incelenmiş ve aday 13/5/1996 tarihinde, saat: 14.⁰⁰'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60. dakikalık süre içinde gerek-tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerince sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin ... Başarıyla... olduğuna oy ... Birleşik... ile karar verildi.

BASKAN
Doç.Dr. Feride KISA
Feride Kisa

ÜYE

Doç.Dr. Berjin Akbay
Berjin Akbay

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Aysegül EKER
Aysegül Eker

ÖNSÖZ

Öğrencileri en çok kaygılandıran konuların başında sınav ve sınanma kaygısının geldiği kabul edilen bir gerçektir. Bu araştırmada, öğrencilerin sınav kaygılarının, ana-babanın demokratik ya da otoriter tutumlarıyla olan ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarının öğrencilerin ana - babalarını, öğretmenlere, bu konuda çalışan araştırmacılara yarar sağlanması ve bilime katkıda bulunması beklenmektedir.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde doğrudan ve dolaylı olarak yardımlarını gördüğüm kişi ve kurumlara teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Öncelikle benim bu düzeye ulaşmamda maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen aileme minnetlerimi sunarım.

Ayrıca bu araştırmanın her aşamasında özveriyle davranan, yardım ve desteğini eksik etmeyen danışman hocam Doç. Dr. Ferda AYSAN'a, istatistiksel analizlerin yapılmasında yardımlarından dolayı Timur KÖSE'ye, araştırmayı gerçekleştirdiğim özel dersanelerin yöneticilerine ve uygulama aşamasında yardımlarından dolayı Rehberlik Uzmanı arkadaşlarıma, verilerin kodlanmasında yardımlarından dolayı Arzu ve Berna'ya, tezin yazım aşamasındaki yardım ve anlayışlarından dolayı Mehmet Bodur Lisesi yöneticileri ve öğretmen arkadaşlarıma, ayrıca BÜYÜK ADAY DERSHANESİ yönetici ve çalışanlarına ve çalışma boyunca destek ve yardımlarını gördüğüm bütün arkadaşlarıma teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU.....	I
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU.....	II
TÜRKÇE ÖZET.....	III
İNGİLİZCE ÖZET (ABSTRACT).....	IV
YEMİN METNİ.....	V
TUTANAK.....	VI
ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
TABLÖLAR LİSTESİ.....	IX
BÖLÜM-1	
GİRİŞ.....	1
Problem.....	3
Alt Problemler.....	3
Denenceler	4
Amaç ve Önem	5
Sınırlılıklar	6
Sayıtlılar	7
Tanımlar	8
Kaygı.....	8
Sınav Kaygısı	8
Otoriter Ana Baba Tutumu.....	8
Demokratik Ana Baba Tutumu.....	8
Kuramsal ve Kavramsal Temeller	10
Kaygı Kavramı	10
Kaygı İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar.....	12
Psikoanalitik Yaklaşım.....	12

Varoluşçu Yaklaşım.....	15
Öğrenme Kuramları.....	15
Ana - Baba Tutumları	17
Türkiye’de Aile Yapısı.....	18
Otoriter Ana - Baba Tutumu.....	19
Demokratik Ana - Baba Tutumu.....	20
İlgisiz Ana - Baba Tutumu.....	21
Sınav Kaygısı İle İlgili Yapılan Araştırmalar	25
Ana - Baba Tutumlarıyla İlgili Olarak Yapılan Araştırmalar	28
BÖLÜM-II	
YÖNTEM	30
Evren ve Örneklem	30
Veri Toplama Araçları	31
Sınav Tutumu Envanteri	32
Puanlama	33
Güvenirlilik	34
Geçerlik	34
Ana-Baba Tutumu Envanteri	36
Puanlama	37
Geçerlik	38
Güvenirlilik	38
Kişisel Bilgi Formu	39
Araçların Uygulanması	39
Verilerin Analizi	39
BÖLÜM-III	
BULGULAR VE YORUM	40
BÖLÜM-IV	
ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER	78
Özet	78
Sonuç	80

Öneriler	84
Summary	86
KAYNAKÇA	89
EKLER.....	93



TABLOLAR, LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
Örnekleme Kapsamına Giren Dershane ve Öğrenci Sayısı (N).....	30
Örnekleme Giren Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri	
Okullara Göre Dağılımı	39
Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullarındaki Mezuniyet	
Alanlarına Göre Dağılımı	40
Örnekleme Giren Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	41
Örnekleme Giren Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı	41
Örnekleme Giren Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyine	
Göre Dağılımı.....	42
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna	
Göre Dağılımı.....	43
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına	
Göre Dağılımı.....	43
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine	
Göre Dağılımı.....	44
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına	
Göre Dağılımı.....	45
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına	
Göre Dağılımı.....	46
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumlarına	
Göre Dağılımı.....	47
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Yaşamlarının	
Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yerlere Göre Dağılımı.....	47
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Yaşamlarının	
Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yerlere Göre Dağılımı.....	48
Örnekleme Giren Öğrencilerin Dershaneye Ödedikleri	
Yıllık Ücrete Göre Dağılımı.....	49
Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullarında Öğrenim Gördükleri	
Alanlara Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin χ^2 Dağılımı.....	50
Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullarında Öğrenim Gördükleri	

Alanlara Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin x^2 Dağılımı.....	51
Örnekleme Giren Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin x^2 Dağılımı.....	52
Örnekleme Giren Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumlarına Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin x^2 Dağılımı.....	53
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin x^2 Dağılımı.....	54
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin x^2 Dağılımı.....	55
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin x^2 Dağılımı.....	56
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin x^2 Dağılımı.....	57
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yere Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin x^2 Dağılımı.....	58
Örnekleme Giren Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullara Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin x^2 Dağılımı.....	59
Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullarında Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin x^2 Dağılımı.....	60
Örnekleme Giren Öğrencilerin Yaşlarına Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin x^2 Dağılımı.....	61
Örnekleme Giren Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin x^2 Dağılımı.....	62
Örnekleme Giren Öğrencilerin, Ailelerinin Ekonomik Düzeyine Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin x^2 Dağılımı.....	63
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin x^2 Dağılımı.....	64
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin x^2 Dağılımı.....	65
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin x^2 Dağılımı.....	66
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre,	

Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı.....	67
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yere Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı.....	68
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yere Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı.....	69
Örnekleme Giren Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre, Toplam Sınav Kaygısı Puanlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma, F değeri ve Önemlilik Düzeyleri.....	70
Örnekleme Giren Öğrencilerin Yaşlarına Göre, Toplam Sınav Kaygısı Puanlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma, F değeri ve Önemlilik Düzeyleri.....	71
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre, Toplam Sınav Kaygısı Puanlarına İlişkin , t değeri ile Önemlilik Düzeyleri.....	72
Örnekleme Giren Öğrencilerin Yaşlarına Göre, Sınav Kaygılarının Yüksek ve Düşük Olmasına İlişkin χ^2 Tablosu.....	73
Örnekleme Giren Öğrencilerin , Sınav Kaygılarının Düşük veya Yüksek Oluşuna Göre, Ana-Babalarının Tutumlarını Demokratik veya Otoriter Olarak Algılayışlarına İlişkin χ^2 Dağılımı ve Anlamlılık Düzeyleri.....	74
Örnekleme Giren Öğrencilerin , Kuruntu ve Duyuşsallık Alt Testlerinden Aldıkları Puanlara Göre, Ana-Babalarının Tutumlarını Demokratik veya Otoriter Olarak Algılayışlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma, P ve t Değerleri ile Anlamlılık Düzeyleri.....	75
Örnekleme Giren Öğrencilerin , Toplam Kaygı Puanlarına Göre, Ana-Babalarının Tutumlarını Demokratik veya Otoriter Olarak Algılayışlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma, Önemlilik Düzeyleri.....	76

BÖLÜM -I

GİRİŞ

Kaygı, temelinde kişiye rahatsızlık veren olayın kendisinden değil, olayın kişi için taşıdığı önemden kaynaklanan olumsuz duygudur (Baltaş, 1986).

Literatürde yer alan araştırmalarda lise öğrencilerini en çok kaygılandıran sorunlar arasında ailesel sorunlar, okul başarısı, kişilik sorunları, gelecek kaygısı ve meslek seçimi gibi konuların yer aldığı görülmektedir.

Genç nüfusun %40 düzeyinde olduğu ülkemizde yüksek öğrenim için başvuranların sayısının her yıl biraz daha artması, bu nedenle de üniversiteye girme şansının giderek azalması, öğrencilerin üniversite ve geleceğe yönelik kaygılarını arttırmaktadır. Buna ana - babanın da çocuğundan yüksek öğrenimle ilgili beklentileri de eklenince öğrencilerin kaygıları iyice artmakta ve çıkmazlara sürüklenebilmektedirler.

Lise son sınıftaki öğrenci, hem okuldaki ders programını izlemek hem de üniversite giriş sınavlarına hazırlanmak durumundadır. Lisedeki derslerin değerlendirilme biçimi (Subjektif test) ile üniversite sınavlarındaki değerlendirilme biçimi (Objektif test) arasında yöntem açısından farklılık vardır. Bu farklılıkta öğrencinin kaygısını arttıran bir diğer etmendir.

Lisede okuyan gençler, yaş dönemlerinin özelliği gereği hem ana - babasına ve topluma karşı bağımsız olma ve kimlik kazanma mücadelesi verirken hem de kendi ilgi ve yeteneklerine uygun mesleği ve yüksek okulu seçmek gibi geleceğe ilişkin kararlar verebilmek için çatışmalar yaşamaktadır. Gencin bu dönemde en önemli ihtiyacı duygusal destektir. Bu desteğide ana - babasından bekler.

Bilindiği gibi aile, çocuğun doğumundan itibaren ilk iletişim kurduğu ve etkisinde kaldığı kişilerden oluşur. Çocuk toplum içindeki davranışlarının ilk örneklerini ailede

görür, ana - babanın davranışlarını örnek alır, özdeşim kurar, onların tutumlarından etkilenir. Gelecekteki davranışları bu tutumların etkisinde gerçekleşir.

Kusurlu ana- baba tutumları kaygının oluşumunda önemli nedenlerden birisidir. Kaygılı ve gergin bir annenin bu duyguları çocuğuna yaşamının ilk yıllarında bile geçebilir. Jerkins'in (1966) yaptığı bir araştırmaya göre kaygılı çocukların annelerinin de kaygılı olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada kaygılı kişilerin ana - babalarının çoğunlukla, çocuklarından çok şeyler bekleyen, onlara sevgi ve desteği ancak bu beklentileri gerçekleştiğinde sağlayan kişiler olduğu belirlenmiştir (Geçtan, 1989, 170).

Morrow ve Wilson'un (1961) yaptıkları bir araştırma sonuçlarına göre, yüksek başarı gösteren ergenler düşük başarı gösteren ergenlere oranla ana - babalarını başarıya sıcaklıkla teşvik eden, çocuklarının etkinliklerini paylaşan ve onlara özerklik tanıyan bireyler olarak betimlemişlerdir (Onur, 1987, 98).

Bazen ana - babalar çocukları sayesinde toplumsal saygınlık kazanmak ister ve onların tutkularını kıskırtırlar. Bütün öğrencilerde rastlanan normal başarı isteğine, bu kez başarı yoluyla ailenin toplumsal durumunu yükseltmek amacıyla daha gizli bir duygu da eklenir. Böylece ergen sürekli olarak okul başarısının izlendiğini hisseder, önemsiz başarısızlıkların bile sadece ana - babanın beklentilerini değil, bütün ailenin toplumsal yükselişini etkileyeceğini düşünür. Böyle bir durum ergeni intihara kadar sürükleyebilir (Onur, 1987, 258).

Bu araştırma, ana - baba tutumlarının öğrencinin sınav kaygısıyla ilişkisini ne düzeyde olduğunu ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada öncelikle sınav kaygısı ve ana - baba tutumlarıyla ilgili kuramsal yaklaşımlara ve konuyla ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Daha sonra araştırmanın yöntemi ile ilgili bilgilere yer verilmiş ve elde edilen bulgularla bunların yorumlarına geçilmiştir. Daha sonra da sonuçlar üzerinde durulup, araştırma özetlenmiş ve önerilere yer verilerek çalışma tamamlanmıştır.

Problem

Bu araştırmada lise son sınıf ğrencilerinin sınav kaygıları ile ana-baba tutumlarının ilişkisi incelenmiştir.

Araştırmada inceleme konusu edilen bağımsız değişkenler aşağıda ana başlıklar altında verilmiştir.

(A) ğrencilerin Ailelerine İlişkin Değişkenler :

- 1- Anne-babanın “otoriter” ya da “demokratik” olması.
- 2- Annenin ğrenim düzeyi.
- 3- Babanın ğreni düzeyi.
- 4- Ailenin ekonomik düzeyi.
- 5- Annenin yaşı.
- 6- Babanın yaşı.
- 7- Annenin çalışıp çalışmadığı.
- 8- Babanın mesleği.
- 9- Annenin yaşamının büyük bölümünü geçirdiği yer.
- 10- Babanın yaşamının büyük bölümünü geçirdiği yer.

(B) ğrencilerin Bireysel Niteliklerine İlişkin Değişkenler :

- 1- Yaş.
- 2- Cinsiyet.
- 3- ğrenim gördüğü okul.
- 4- ğrenim gördüğü alan.

Alt Problemler

Araştırmanın problemine bağlı olarak yanıt aranan sorular aşağıda alt problemler halinde sunulmuştur :

(A) ğrencilerin Ailelerine İlişkin Alt Problemler :

- 1- Anne-babanın “demokratik” veya “otoriter” olarak algılanması ile çocukların sınav kaygıları arasında bir ilişki var mıdır ?
- 2- Anne-babanın öğrenim düzeyinin çocuğun sınav kaygısı ile bir ilişkisi var mıdır ?
- 3- Anne-babanın ekonomik düzeyinin çocuğun sınav kaygısı ile bir ilişkisi var mıdır ?
- 4- Anne-babanın yaşlarının çocuğun sınav kaygısı ile bir ilişkisi var mıdır ?
- 5- Anne-babanın mesleğinin çocuğun sınav kaygısı ile bir ilişkisi var mıdır ?
- 6- Anne-babanın yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer ile çocuğun sınav kaygısı arasında bir ilişki var mıdır ?

(B) Öğrencinin Bireysel Niteliklerine İlişkin Alt Problemler :

- 1- Farklı yaş grubundaki öğrencilerin sınav kaygıları da farklı düzeyde midir ?
- 2- Öğrencilerin cinsiyet farklarına ilişkin olarak sınav kaygılarında farklılık var mıdır?
- 3- Farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin sınav kaygılarında da farklılık var mıdır?
- 4- Öğrencilerin okullarında öğrenim gördükleri alan ile sınav kaygıları arasında bir ilişki var mıdır ?

Denenceler

Araştırmada test edilmesi amaçlanan problem ve alt problemlere ilişkin denenceler değişken gruplarına bağlı olarak aşağıda sunulmuştur :

(1) Öğrencilerin Ailelerine İlişkin Denenceler :

- 1.1 - Anne-babalarını “demokratik” olarak algılayan bireyler, anne-babalarını “otoriter” olarak algılayanlarla karşılaştırıldığında “demokratik” olarak algılanan anne-babaların çocuklarının sınav kaygıları daha düşüktür.
- 1.2 - Annelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin sınav kaygı düzeyleri düşer.
- 1.3 - Babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin sınav kaygı düzeyleri düşer.
- 1.4 - Yaşça büyük olan anne-babalar, diğer yaş grupları ile karşılaştırıldığında yaşça büyük olan anne-babaların çocuklarının sınav kaygı düzeyleri yüksektir.

1.5 - Farklı meslek gruplarından gelen anne-babaların çocukları birbirleri ile karşılaştırıldığında çocukların sınav kaygı düzeyleri de farklıdır.

1.6 - Yaşamlarının büyük bölümünü köy-kasaba, ilçe, şehir ve büyük şehir gibi farklı yerleşim birimlerinde geçiren anne babaların çocuklarının sınav kaygı puanları farklıdır.

(2) Öğrencilerin Bireysel Niteliklerine İlişkin Denenceler :

2.1 - Öğrencilerden yaşça büyük olan grup diğer yaş gruplarıyla karşılaştırıldığında, yaşça büyük olan grubun sınav kaygısı puanları diğer grupların sınav kaygısı puanlarından daha düşüktür.

2.2 - Öğrenciler cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında kız öğrencilerin sınav kaygısı puanları erkek öğrencilerin sınav kaygısı puanlarından daha yüksektir.

2.3 - Öğrenciler öğrenim gördükleri okullara göre karşılaştırıldığında mesleğe yönelik öğretim veren okul öğrencilerinin sınav kaygısı puanları diğer okulların öğrencilerine göre daha düşüktür.

2.4 - Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullarda alanlarındaki farklılığa göre sınav kaygısı puanları da farklıdır.

Amaç ve Önem

Sınav kaygısına ilişkin problemler, sınav performansını önlemeye yönelik testlerin tarihi kadar eskidir. Bununla birlikte sınav esnasındaki stresin önemi ancak yirminci yüzyıl başlarında tanınmaya başlanmıştır. Walter Cannon (1929), akademik sınavın neden olduğu fizyolojik değişmelere dikkat çekmiştir (Akt.:Albayrak,1985).

1958-1965 yılları arasında başlayan durumsal faktörlü çalışmalarda yüksek sınav kaygılı bireylerin düşük kaygılı olanlara oranla daha ben merkezci ve özleştirici oldukları saptanmıştır (Albayrak,1985).

Bir başka çalışmada Sarason (1975), kaygı duygularının problem çözümünde daha önemli bilgi ve yeteneklerin kullanılmasına engel olduğunu vurgulamıştır (Kaymak-Albayrak,1985). Bir başka yaklaşıma göre ise günlük yaşam gözlemlerimiz ve kültürlerarası araştırmalar, toplumumuz bireylerinin yüksek kaygı düzeyinde olduğu izlenimini verir. Kaygının ifade şekli, türü ve (ortaya çıkmadaki) sıklığı bir kültürün kendine özgü niteliklerinden etkilenir. "Sınav Kaygısı" şeklinde kavramlaştırılan

değerlendirme korkusu, özgüven tehdidi öğrencilerin sıkça yaşadığı bir durum olup, otoriter ebeveyn çocuk yetiştirme ve eğitimiyle yakından ilişkilidir (Öner, 1989, s.1).

Bu araştırma, son yıllarda çok fazla öğrencimizin hissettiği Üniversite Seçme ve Yerleştirme Sınavlarına hazırlanırken yaşadıkları yoğun kaygının, ana-baba tutumlarıyla ilişkisinin ne düzeyde olduğunu ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarının üniversite kapılarını zorlayan yüzbinlerce öğrencinin kaygısında ailenin önemini ortaya koyacağı düşünülmektedir. Bu nedenle araştırma sonuçlarının, ailelerin, bu alanda çalışan yönetici, öğretmen ve diğer ilgililerin bilgi edinmesi açısından yarar sağlaması beklenmektedir. Ayrıca “kaygı çağı” olarak adlandırılan bu çağda üzerinde yeni yeni durulmaya başlanan ve özellikle ülkemizde pek fazla araştırmanın bulunmadığı “sınav kaygısı ve aile ilişkisi” konusunda bilime katkısının olması düşünülmüştür.

Özellikle son yıllarda yazılı ve görsel basına da yansıdığı kadarıyla, üniversite sınav sonuçlarının açıklanmasından sonra bir yüksek öğretim kurumuna yerleşemeyen öğrencilerden bazılarının intihara varan davranışlar içerisine girmiş oldukları görülmektedir (Ör: Sınav öncesinde ve sınav anında fenalaşma, kusma, bayılma, donup kalma gibi..). İlkokul dönemlerinde başlayan bu sınav maratonunun, mesleğe yönelmede dönüm noktası kabul edilen üniversite sınavlarında öğrenciyi intihara sürükleyecek kadar yoğun yaşanan sınav kaygısında ana-baba tutumlarının rolünün belirlenmesi, bu alanda çalışan ilgili ve uzmanların ayrıca anne ve babaların dikkatini yoğunlaştırmak açısından da önemlidir.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada, seçilen örneklem öğrencilerin sınav kaygılarını ve ana-baba tutumlarını algılayış düzeylerini ölçmek için kullanılan ölçekler çalışmanın en belirgin sınırlılığını oluşturmaktadır.

Aşağıda çalışmayla ilgili sınırlılıklar maddeler halinde sunulmuştur:

1 - Çalışmanın evrenini İzmir il merkezinde dersaneye devam eden lise son sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmuştur. Bu nedenle araştırma bulguları benzer koşullardaki gruplara genellenebilir.

2 - Çalışmanın bağımlı değişkenlerinden sınav kaygısı “kuruntu” ve “duyuşsallık” boyutlarıyla, ana-baba tutumları ise “otoriter” ve “demokratik” lik boyutlarıyla sınırlı tutulmuştur.

3 - Araştırmanın örneklemini İzmir il merkezinde dersaneye devam eden lise son sınıf öğrencilerini temsil ettiği kabul edilen 10 dersaneden 240 öğrenci oluşturmuştur. Fakat araştırma, envanterleri amacına uygun olarak yanıtlayan 200 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.

Sayıtlar

Araştırmanın, ölçek kullanımı ile ilgili bazı sayıtları vardır. Bu sayıtlar doğrultusunda araştırmanın geçerliği sözkonusu olabilmektedir. Bu sayıtlar maddeler halinde şöyle açıklanabilir :

- 1 - Bireylere ilişkin sınav kaygısı durumları vardır ve bunlar bazı değişkenlere bağlı olarak oluşurlar.
- 2 - Sınav kaygısı Öner'in "Sınav Tutumu Envanteri" ölçeği ile ölçülür.
- 3 - Ana-baba tutumları Kuzgun'un geliştirdiği "Ana-Baba Tutumu Envanteri" ile ölçülür.
- 4 - Bireylerin ana-baba tutumlarını algılama düzeyleri vardır ve bu algılama düzeyleri bireyler arasında bazı değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterir.

Tanımlar

Kaygı: Korku, endişe, gerginlik gibi subjektif olarak hissedilen bir duygudur ve kişiliğin bütünlüğünün tehdit edildiği herhangi bir durumda ortaya çıkar (Kozacıoğlu, 1986). Öner (1977) kaygıyı genel anlamda, insan yapısında mevcut, çevresel ve psikolojik olaylara gösterilen duygusal bir tepki olarak tanımlarken, Baltaş (1986) temelinde kişiye rahatsızlık veren olayın kendisinden değil, olayın kişi için taşıdığı anlamdan kaynaklanmaktadır şeklinde tanımlamıştır. Spielberger'e göre kaygı, durumluk ve sürekli kaygı olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. Durumluk Kaygı: İnsanın içinde bulunduğu durumu tehdit eden, tehlike yaratan biçimde algılanmasından ve yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Sürekli Kaygı: Durumluk Kaygı'nın genel olarak durağan ve sürekli olarak görülmesi şeklindedir (Akt: Köknel, 1989).

Sınav Kaygısı : Özer'e (1990) göre kişinin sınav sonucunda elde edeceği akademik başarısızlığı genelleyerek bunu kişiliğinin başarısızlığı olarak algılamasından kaynaklanan duygudur.

Otoriter Ana-baba Tutumu : Katı kurallara bağlı, aynı katı kuralları çocuklarına uygulayan, sevgilerini bir ödül aracı olarak kullanan, kayıtsız şartsız itaat bekleyen, çocuk adına kendileri karar veren cezalandırıcı ve sözel alış veriş zayıf ana-baba tutumlarıdır (Bellak, 1969).

Cüceloğlu'na (1992) göre otoriter ana-baba, sevgisini çocukta istenilen davranışların oluşması için bir pekiştireç olarak kullanan ana-babadır.

Demokratik Ana-baba Tutumu : Çocukla ilgilenip onunla iletişim kurarak ona gerektiği ölçüde kontrol uygulamak suretiyle çocuğun gittikçe artan bir özelliğe ulaşmasını sağlayan, aile içinde demokratik bir düzen kurarak, çocuklara dengeli bir bağımsızlık modeli sağlayan ana-babadır (Oskay, 1986).

Çocuğa karşı içten ve koşulsuz sevgi gösteren, başarılarını destekleyen davranışlarda sözel açıklamalara çok yer veren, izin verici ana-baba tutumu olarak tanımlanabilir.



Kuramsal ve Kavramsal Temeller

Kaygı Kavramı

Kaygı, korku, endişe, gerginlik gibi subjektif olarak hissedilen bir duygudur ve kişiliğin bütünlüğünün tehdit edildiği herhengi bir durumda ortaya çıkar(Kozacıoğlu,1986,5).

Özer (1990), kaygıyı “kişiliğin” tıpkı bir hisse senedi gibi sınanabilir ve değeri inip çıkabilir bir “varlık” olduğu yanılgılı inancının pahalı bir bedeli olarak tanımlamış ve kaygının temelinde yatan inancın dilinin değerlendirici bir dil olduğunu belirtmiştir.

Öner (1977), ise kaygıyı genel anlamda, insan yapısında mevcut, çevresel ve psikolojik olaylara gösterilen duygusal bir tepki olarak tanımlarken dar anlamda kaynağı ve başlangıcı bilinçli olmasına rağmen bilinçli şekilde hissedilen, beraberinde terleme, sararma gibi fizyolojik değişmelerinde görüldüğü bir yaşantı şekli olarak tanımlamıştır.

Kaygı, temelinde kişiye rahatsızlık veren olayın kendisinde değil olayın kişi için taşıdığı anlamdan kaynaklanmaktadır. Spielberger, kişinin özdeğerlerinin tehdit edildiğini sanması ya da içinde bulunduğu durumun stresli olarak algılanması sonucu duyduğu kaygıyı “sürekli kaygı” kişinin tehlikeli koşulların ortaya çıkardığı geçici duruma bağlı olarak duyduğu kaygıyı “durumluk kaygı” olarak tanımlamıştır (Baltaş,1986,113).

Özer (1990)’e göre de temelde olaylar nötrdürler. Olayların nötrlüklerini ortadan kaldırıp onlara anlam veren düşüncelerimiz, yorumlarımız ve değerlendirmelerimizdir. Dış çevre olayları, duygu sürecinin başlamasına neden olacaktır, ancak hangi duygu halinin oluşacağını tayin etme gücüne sahip değildirler (Özer,1990,s. 9-11).

Spielberger, durumluk kaygıyı fizikteki kinetik enerji gibi belirli bir anda ve belirli bir şiddet düzeyinde görülen bir süreç veya bir reaksiyon gibi düşünmüştür. Sürekli kaygı ise fizikteki potansiyel enerji gibi gizli bir dispozisyonun belirli bir tipte bir reaksiyonun şiddetini açığa çıkarmadaki farklılaşmaları kapsamaktadır (Kozacıoğlu,1984,20). Spielberger, kaygıyı “geleceğe yönelik endişe durumu” olarak tanımlamıştır (Köknel,1989).

Spielberger, durumluk ve sürekli kaygı tiplerinin özelliklerini şöyle toplamıştır :

Durumluk kaygı : İnsanın içinde bulunduğu durumu tehdit eden, tehlike yaratan biçimde algılanmasından ve yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum, elem veren, hoş olmayan bir duygulanım durumu yaratır. Bu duygulanım durumu algılanır, anlaşılır ve duyumsanır. Bu süreç içinde bilinç açık, haberdar ve uyanıktır. Sinir sistemi işlevlerinde değişimler olduğunu gösteren belirtiler ortaya çıkar.

Sürekli kaygı : Durumluk kaygıya oranla durağan ve sürekli dir. Bu tip kaygının şiddeti ve süresi kişilik yapısına göre değişir. Kişilik yapısının kaygıya yatkın olması, sürekli kaygı düzeyini etkiler. İnsanların sürekli kaygı düzeylerinin birbirinden farklı olması, tehdit eden, tehlikeli durumun algılanmasını, anlaşılmasını, yorumlanmasını ve tek sözcükle değerlendirilmesini değiştirir (Köknel,1989).



Kaygı İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Kaygı kavramının insan yaşamındaki etkisinin anlaşılması onun üzerinde çalışma gereksinimini doğurmuş ve sonucunda çeşitli kuramsal yaklaşımlar oluşmuştur :

Psikoanalitik Yaklaşım :

Freud'a göre ilk kaygı yaşantısı doğum esnasında olur. Sakin ve korunmuş bir sığınaktan bilinmeyen uyarımların dünyasına çıkış ve fizyolojik gereksinimlerin otomatik olarak karşılanmadığı yeni bir ortama giriş bebekte ilk anksiyete duygusunu yaratır (Freud,1978,120).Freud üç farklı kaygı tanımlar : Korku ile eş anlamda gördüğü “gerçek kaygıyı” algılanan bir dış tehlikeye karşı tepki olarak kabul eder ve acı veren duygusal bir yaşantı olduğunu belirtir. “Moral kaygı” süper egonun özellikle vicdan denen kısmından gelen tehlikenin algılanmasından doğar. Moral Kaygının başlangıçta kaynaklandığı nokta objektiftir yani cezalandırıcı anne-baba korkusudur. Ebeveyn standartlarının benimsenmesinden ve süper egonun gelişmesinden sonra moral anksiyetenin kaynağı artık ruhsal yapının içindedir. “Nörotik Kaygı” ise id’in içgüdülerindeki tehlikenin algılanmasıyla ortaya çıkar. Aslında bu, egonun savunmasının zayıflayıp, içgüdüsel isteklerin impulsif faaliyete dönüşmesi halinde neler olabileceğinden ileri gelen bir korkudur(Fischer,1970,13-14).

Kaygı kavramına Freud dışında ışık tutmuş yazar ve araştırmacılar arasında Kierkegaard(1849), Goldstein(1940), Cannon(1932), Sullivan(1946) ve Horney sayılabilir.Kierkegaard, “ölüme dek süren hastalık” olarak tanımladığı anksiyeteyi yaşamın kaçınılmaz bir parçası olarak görmüş, nevrotik anksiyetenin benliğin dağılmasından ve anlamsızlıktan doğduğu görüşleriyle çağdaş kavramlara temel hazırlamıştır (Geçtan, 1989,162).

Cannon, kaygıyı, dengeleşimi bozacak tehlikelere karşı bir tepki ya da bozulan dengeleşimi yeniden düzenleme çabalarının başarısızlığa uğraması sonucu ortaya çıkan bir durum olarak yorumlamıştır (Geçtan,1989,163).

Kaygı olgusunun anlaşılabilmesinde en önemli katkılardan biri de Karen Horney'den gelmiştir. O'na göre kaygı tehlikeli olarak algılanan bir duruma duyulan duygudur. Horney'e göre kaygı , Freud'un doyumsuzluktan kaynaklandığı fikrinin aksine çocukluk yıllarında kabul görmemiş olmaktan kaynaklanır. Kaygının yoğunluk oranı, içinde bulunulan durumun kişi için taşıdığı önemle orantılıdır. Horney, kaygının, insanın yaşayabileceği en katlanılmaz duygulardan biri olması nedeniyle, insanların kaygıdan kaçmak için her yolu denediklerini, hatta yoğun anksiyete nöbetleri yerine ölümü tercih ettiklerini belirtmiştir. Ayrıca kaygının mantık dışı bir özelliğe sahip olduğuna inanır. Freud'un savunduğunun aksine, Horney kaygının iç güdüsel niteliğini ve cinsel tepkilerin anksiyete üzerinde fazla önem taşıdığını savunur (Yanbastı,1990,106-109). Horney'e göre, eğer çocuk açık ya da gizli şekilde itilmekte, ancak katı beklentilere uyduğunda onaylanmakta ise, yetenekleri küçümseniyor, daha yüksek başarı bekleniyorsa, aşırı korunarak bağımlı bir kişi olarak yetiştiriliyorsa kendini gerçekleştiremeyecektir. Bu durum çocuğun ileriki yaşamındaki nevrotik çatışmalarının kaynağı olan boyun eğme ve karşı gelme çelişkisini yaşayacak ve bu durum onda temel anksiyeteyi oluşturduğu gibi yaşam boyu sürecek güvensizlik duygusunun oluşmasını da sağlayacaktır (Geçtan,1989,168).

Sullivan'a göre, kaygıda kişilikten çok kişilerarası ilişkiler ve etkileşimler önemlidir. Sullivan, Kaygının nedenlerini şöyle sıralamıştır : a) Kişinin yetişmesinde etkili olan ilişkiler b) Anneden "empati" yoluyla geçebilir c) Anne-babanın hatalı tutumları d) İtici ana-baba tutumlarına eğitimde uygulanan ceza yönteminin eşlik etmesi e) Çocuğa

karşı uygulanan tutarsız davranışlar f) Çocuğun ilk toplumsallaşma deneyimleri de kaygı yaratır. Ayrıca, Sullivan'a göre hem kaygının kendisi hem de neden olduğu davranışlar önemlidir. Çünkü kaygı, davranışlara bir kısıtlama getirir ve uygun tepkilerin geliştirilmesini engeller. Kaygı yoğun olursa davranışlar aksar, algılama ve dikkat bozuklukları ortaya çıkar. Sullivan'a göre uyku anksiyeteye karşı gelişen tepkilerden biridir (Yanbastı,1990,128).

Kaygı, insanın psikolojik yapısı yanında fizyolojik yapısında da etkili olmaktadır. Bunlardan en önemlisi kaygı nevrozu olarak belirir. Kaygı nevrozu, kişinin sürekli bir gerilim, üzüntü ve tedirginlik içerisinde yaşamasına neden olur. Kaygılı insan, ilişkilerinde aşırı duyarlıdır, kendini yetersiz bulur ve kolayca çöküntüye girer, dikkatini toplayamadığı ve yanlış yapmaktan çok korktuğu için karar vermek ona güç gelir. Özellikle boyun ve omuz bölgelerinde daha çok duyulan kas geriliminden, sık idrar yapmadan, uyku güçlüğünden ve kötü rüyalardan yakınıır; sürekli terler, avuç içleri ıslak ve soğuktur, bir neden olmaksızın kan basıncı ve nabız hızı artabilir, kalp çarpıntıları olabilir. Kusurlu ana-baba tutumları kaygı nevrozunun oluşundaki önemli nedenlerden biridir. Kaygılı ve gergin bir annenin bu duyguları çocuğuna yaşamının ilk yıllarında bile geçebilir. Yapılan bir araştırma kaygılı çocukların annelerinin de kaygılı ve nevrotik olduklarını ortaya koymuştur (Jerkins,1966). Aynı araştırmada, kaygılı kişilerin ana-babalarının çoğunlukla, çocuklarından çok şeyler bekleyen ve onlara sevgi ve desteği, ancak bu beklentileri gerçekleştğinde sağlayan kişiler olduğu gözlenmiştir. Böyle bir ortamda yetiştirilen kişi doğal olarak kendisine gerçek dışı amaçlar seçer, sürekli özeleştirir yapar ve kendisinde umduklarını gerçekleştiremediğinde kaygı yaşar (Geçtan, 1989,170).

Adler, kaygının aşağılık duygusu sonucu oluştuğunu söyler. Bundan acı duyan kişi, emniyet ve üstünlük kazanma amacını güder. Bunun içinde kaygı ile başkalarını kontrole yönelir. Ayrıca birey, toplumla bağlarını kaybettiğini hissettiğinde de kaygı duyar (Adler, 1968, akt : Arda)

Jung, kaygının kolektif bilinç altından gelen irrasyonel güçlerin ve imajların insanın bilincini kapsamasına karşın kişilerin reaksiyonu olduğunu söyler. Rank, her çeşit kaygı ve nevrozun başlangıcını doğum travmalarına bağlar. Aslı “anneden ayrılma” olan doğum travması insanın ileriki yaşamında karşılaştığı tüm ayrılmalarda yinelenir ve kaygının temel ve evrensel nedenini oluşturur (Rank, 1959, 297 akt: Arda).

Varoluşçu Yaklaşım:

Günümüz varoluşçu felsefe akımında anksiyete, hiçlik ve yok olma düşüncesinden kaynaklanan bir ümitsizlik hali olarak ele alınmaktadır (Britanica, 1974, 120)

Heidegger’e göre insan hem kendi varlığından haberdardır hem de başka varlıkların varoluşunu bilir. Onlarla aynı dünya içinde beraber varolur; fakat bu beraberliği kabul etmeyen, kendisine has özelliği ortaya koyarak diğer varlıklarla arasına bir uzaklık koymak isteyen insan, kendine, varoluşuna bir neden, bir anlam, bir sahip arar. Bu arayış gayreti ve yanlışlığın farkına varış, insanın kaygı duymasına neden olur (Songar, 1977, 471-472, akt: Ersoy). Carl Rogers bireyin benlik yapısına uymayan yaşantıların kaygı olarak algılandığını vurgulamıştır (Yanbastı, 1986).

Öğrenme Kuramları:

Öğrenme kuramcıları kaygıya öğrenilmiş bir duygu olarak bakarlar. Hull, öğrenme teorisinde kaygının kişinin öğrenme ve hatırlama yeteneklerine etkisini şöyle açıklamaktadır: Birincil dürtüler, (açlık susuzluk gibi) organizmayı faaliyete iterler. kaygı

ise ikincil bir dürtüdür ve aynı zamanda ikincil bir takviye kaynağıdır. Birincil dürtü “acı” içerir ve ikincil dürtü “korku” tepkisi yaratan acı ile birlikte bulunan nötr uyarandır. Bu öğrenilmiş tepkiler, dürtü uyararı meydana getirecek ikincil dürtü olarak etki eder. Hilgard’a göre bu şartlı korku tepkisi, psikologların anksiyete kavramıdır. Kaygının sönmesi takviye özellikleri taşır ve öğrenmeye yardımcı olabilir (Hilgard, 1956). Buna dayanarak Pavlov iki kural geliştirmiştir: 1) Güç Kanunu: Cevabın gücü uyarının gücüyle orantılıdır. 2) Sınır Ötesi Ket Vurma Kanunu: Uyarının gücündeki fazla artışın, cevabın güçlenmesinden daha çok zayıflamasına sürükleyen bir maksimum cevap noktası vardır (Broadhurst, 1959).

Davranışçı kuram, kaygının uyarıcı genellemesi yoluyla öğrenildiğini vurgulamaktadır. Uyarıcı genellemesi farkında olmadan meydana gelmektedir (Morgan, 1986). Dollar ve Miller, kaygıyı organizmanın acıdan kaçınma gibi basit eğilimlerden kaynaklanan dürtü sistemi olarak tanımlamıştır. Tanımlamaya uygun olarak ilk kez duyulan bir acı özel bir uyararla birleşerek kaygı duygusunu başlatmaktadır. Kaygı, diğer durumlara genelleştirilerek bir dereceye kadar orjinal uyarıcılarla eşleltirmektedir (Albayrak, 1989).

Kaygının davranışlar ve öğrenme üzerinde güdüleyici ve ket vurucu etkileri olmak üzere iki tür etkiden söz edilebilir. Yeni davranışların kazanılmasında verim ve başarıda kaygının bir itici güç rolü oynadığı kabul edilir. Basit davranışların şartlanmasında yüksek kaygı etkili bir güdü rolü oynar ve şartlanmayı kolaylaştırır. kaygı seviyesi yüksek olan bireyler düşük olanlardan daha kolay şartlanır (Taylor, 1953, 285).

Kaygı ve öğrenme arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çok sayıda araştırma yapılmıştır. Sonuçlar şöyle özetlenebilir: Yüksek kaygılılar, basit öğrenmelerde daha başarılı olmaktadır. Ancak öğrenme karmaşıktıkça ve öğrenme süresi uzadıkça

yüksek kaygı öğrenmeyi zorlaştırmakta, kaygı düzeyi daha düşük olanların başarısı yükselmektedir. Öğrenme sırasında stres verici şartlar arttıkça yüksek kaygılıların başarısı daha da düşmektedir. Bu sırada beyinde katekolamin miktarının artması öğrenme için gerekli protein sentezini engellemektedir (Baltaş, 1993, 232).

Ana - Baba Tutumları

Toplumun en küçük birimi olan ailenin, insan hayatında önemli bir yeri vardır. Kişilerin beden ve ruh sağlığı için gerekli sevgi, şefkat, yakın ilgi ve bakım bulabilecekleri en doğal ve tek ortam ailedir(Güran,1983,s.156). Bireyin yaşamından doyum sağlaması işlevlerini etkili bir biçimde yerine getirmesi ve yaşadığı topluma uygun kişi olarak yetişmesi önce aile çevresinde sağlanır(Bulut,1993,s.1).

Sağlıklı ailelerden gelen bireyler ruhsal yönden daha sağlıklıdırlar. Yani bunalım ve şüphecilik göstermezler. Olumsuz olaylardan hemen endişeye kapılmazlar. Çevredekilerle iyi ilişkiler kurabilirler. Geleceğe yönelik olumlu beklentileri vardır(Yörükoğlu,1978,s.93).

Sağlıksız ailelerden gelenlerde ise, içe kapanık, bağımlı, çevresiyle iyi ilişkiler kuramayan, şüpheli, geleceğe olumsuz bakan kişilik yapıları gözlenmektedir.

Ailenin, çocuğun sosyalleşmesindeki önemini aşağıdaki nedenlere bağlayabiliriz :

- Çocuğun doğumundan itibaren en önemli yılları aile içinde geçer. Diğer kurumlarla ilişkisi daha sonra başlar.
- Evrensel olarak aile, birincil bir gruptur. Sevgi ve yakınlık, davranışlar ve tutumlar, ana-babadan çocuklara geçer.
- Aile üyelerinin toplum hayatında oynadıkları rol çok önemlidir. Çünkü çocuğun statüsü ailesinin toplum içindeki statüsü tarafından belirlenir.
- Ana-baba-çocuk ilişkisi tek yönlü değildir. Çocuk yetiştirmenin çeşitli doyumları anne ve babayı yakınlaştırır. Çocuğun duygusal gelişimi de aile içindeki aile içindeki psikolojik ilişkilere bağlıdır (Bulut,1993,s.4).

Glick ve Kessler'e göre sağlıklı ailede esnek bir otorite yapısı vardır. Otorite paylaşılır ve eşlerin inanç yapısına uyar. Aile üyeleri birbirine yakın,fakat bağımsızdırlar.İlişkileri sürekli dir. Özel ilgilerine saygılıdırlar. Birbirlerine önem verirler. Çatışmalara aşırı duyarlık göstermeden,çözüm yoluna giderler(Glick ve Kessler,1980).

Türkiye'de Aile Yapısı :

Türkiye'de farklı aile biçimleri ile ilgili çalışmalar, dört temel aile biçimi ortaya koymaktadır(Serim,1972,s.27). Bunlar aşağıda sıralanmıştır :

- 1- Çekirdek Aile : Karı-koca ve evlenmemiş çocuklarından oluşan ev halkı;
- 2- Ataerkil Geniş Aile : Aile başkanı ve karısıyla, evli oğulları, gelinleri ve ya bir evli oğlu ve diğer bekar çocukları, ya da tek bir evli oğlu, gelin ve torunlarının birlikte oturması; 3- Geçici Geniş Aile : Aile başkanının kendi ana-babası, bekar kardeşleri, karısının bu tür yakınları, ya da her ikisinin diğer akrabalarının bulunması;
- 4- Parçalanmış Aile : Ölüm, boşanma, ayrı yaşama gibi nedenlerle, eşlerden birinin ya da her ikisinin bulunmadığı aile, ya da dul anne ve evlenmemiş çocuklarının birlikte yaşadığı aile.

Serim'in(1972) çalışması, Türkiye'deki ailelerin büyük çoğunluğunun çekirdek aile tipi olduğunu göstermektedir.Farklı aile biçimlerinin ailedeki otorite örüntüsünü ve aile ilişkilerini belirleyip belirlemediği incelendiğinde, ailede karar alma yetki ve otoritesinin kimde olduğu, köy,kent yerleşim yerine göre bir farklılık göstermemektedir. Aile biçimi ile ailedeki otorite örüntüsü arasındaki bağın belirgin ve bütün yerleşim yerlerinde aynı derecede güçlü olduğu; yani ataerkil ailelerde baba, çekirdek ailelerde ise koca otoritesinin egemenliği açık olarak kendini göstermektedir. Karı-kocanın öğrenim derecesi, ailenin gelir düzeyi gibi başka sosyo-ekonomik değişkenlerle de aile biçimi arasında tutarlı bir ilişki bulunmamıştır(Serim,1972,s.118).

Çocuğun içinde yetiştiği aile ortamı, ebeveynlerin çocuktan beklentileri, onun kişiliğinin gelişmesinde etkin bir rol oynar. Le Compte'un(1979) çalışmasında, çocuk

yetiştirme tutumlarının bazı ana boyutlarda toplandığı, bu tutumların ise sosyo-ekonomik düzey ve annenin eğitim derecesine göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Türk toplumunda çocuk yetiştirme yükü cinsiyet rolleri nedeniyle kadının omuzları üzerindedir. O nedenle çocuğun kişilik özelliklerinin gelişmesinde anne tutumlarının etkisi büyüktür.

İngiliz eğitim sosyologlarından B. Bernstein(1967) Türkiye de alt sosyo-ekonomik düzey kültüründe, konuşmaların kısa ve otoriter nitelikte olduğunu belirtmiştir. Bernstein'e göre, kısa ve otoriter nitelikte olan sözel iletişimde, çocuklukta merak tatminine, nedensel kavramlara yer verilmediği görüşü ortaya çıkmaktadır.

Aynı konuda Helling(1966), özellikle kırsal kesimde çocukla sebep-sonuç ilişkisini belirleyen sözel iletişimin çok az olduğunu, ebeveynlerin mantık yürütücü bir şekilde konuşarak çocuğu kendidavranışlarının sonucunu anlamasına yardımcı olmadıklarını ileri sürmüştür(Le Compte, 1979,s.9).

Ana-baba tutumları; otoriter,demokratik ve ilgisiz tutumlar olmak üzere üç başlık altında ele alınmaktadır.

Otoriter Ana-baba Tutumu :

Çocuğuna karşı katı disiplin uygulayan, koşullu sevgi gösteren, nedenlerini açıklama ihtiyacı duymadan, davranışlarda kısıtlama, yapılan hatayı affetmez ve katı cezalandırıcı yaklaşım, doğruların merkezi olarak kendilerini kabul eden, bu nedenle çocuğun görüş ve düşüncelerine önem vermeyen, aile sorunlarının tartışılmasında çocuğa söz hakkı tanımayan ve genelde çocuğun kapasitesinin üzerinde beklentisi olan, toplum normlarına sıkı sıkıya bağlı ve bu kalıbın dışına çıkmayan ana-baba tutumlarını otoriter tutumlar olarak tanımlayabiliriz.

Okman`ın(1979), ergenler üzerinde yaptığı çalışma, Türk toplumundaki geleneksel baskıyı yansıtmaktadır. Okman, Türk toplumunda anne-babaların çocuklarının bağımsız kişiliklere sahip insanlar olarak yetişmeleri konusunda genel olarak pekiştirici olmadıklarını belirtmiştir. Türk ailesinin bağımsızlığı kısıtlayıcı, bağımlılığı ise pekiştirici

bir tutum içinde olduğu görüşünün diğer bazı araştırmacıların düşünceleriyle de tutarlı olduğunu söylemektedir.

Kağıtçıbaşı(1973), tipik Türk ailesinin sıkı disiplininin yanı sıra, sıcak ve sevgi kapsayan özelliğine de değinmiştir.Türkiye`de annenin gösterdiği şefkat ve sevginin ailedeki sıkı disiplinin bazı olumsuz etkilerini ortadan kaldırdığına işaret etmektedir.

Bellak (1969)'a göre otoriter ana-baba, katı kurallara bağlı aynı katı kuralları çocuklarına uygulayan, sevgilerini bir ödül aracı olarak kullanan, kayıtsız şartsız itaat bekleyen, çocuk adına kendileri karar veren cezalandırıcı ve sözel alış verişleri zayıf ana-babadır (Türk Psikoloji Dergisi, 19.., akt:)

Türk ailesinin ortak özelliği olan baskılı çocuk yetiştirme tarzına değinen Köknel(1970), toplum içindeki kişilerin mutluluklarının, karşılıklı saygıya, tartışma yolunun açık olmasına ve otorite durumunda olan kişilerin, bu kuvvetlerini korku ve sindirme amacıyla kullanmamalarına bağlı olduğunu vurgulamaktadır.

Otoriter ana-baba, sevgisini, çocukta istenilen davranışların oluşması için bir pekiştireç olarak kullanır. Eğer, çocuk ana-babanın istediği şekilde davranırsa sevgilerini gösterirler. Kendilerini toplumsal otoritenin temsilcisi olarak görürler ve çocuktan mutlak uyum beklerler. Aile içinde otoriteyi elinde tutan kişi bağımsız benlik geliştirilmesine karşıdır; herkesin boyun eğmesi,itaatkar olması istenir(Cüceloğlu,1992,s.59).

Otoriter ve baskıcı tutumun çocuk üzerindeki etkilerini ele alan araştırmalar, ana-babanın otoriteye dayalı baskıcı tutumunun çocuklarda katılık, hoşgörüsüzlük ve içe dönüklük gibi kişilik özellikleriyle saldırgan davranışlarda bulunma eğilimine neden olduğunu göstermiştir.

Demokratik Ana-Baba Tutumu :

Çocuğa karşı içten ve koşulsuz sevgi gösteren, başarılarını destekleyen, kişiliğine saygı duyarak, onu geliştirmesine yardımcı olan, çocuğun görüş ve düşüncelerine önem veren ve aile tartışmalarında söz hakkı tanıyan,, izin verirken de sorumluluk bilincini geliştirici şekilde yumuşak denetim uygulayan ana-baba tutumları demokratik tutumlar olarak tanımlanabilir.

Demokratik ana-babalarda şu tutum ve davranışlar görülür: a)Çocukla ilgilenip, onunla iletişim kurarak ona gerektiği ölçüde kontrol uygulamak suretiyle çocuğun gittikçe artan bir özelliğe ulaşmasında gereksinim duyduğu fırsat ve imkanları elde etmesine rehberlik yapmak; b)Çocuğu reddederek ona karşı ilgisiz davranmak yerine, çocuğun kendileriyle, karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan olumlu bir özdeşim kurmasına yardım etmek; c) Aile içinde demokratik bir düzen kurarak, çocuklara dengeli bir bağımsızlık modeli sağlamak(Oskay,1986,s.82-83).

Maslow(1968),hayatın ilk yıllarında çevrenin, özellikle ana-babanın göstereceği sevgi ve şefkatini çocuğun ileride kişilik gelişimi üzerinde olumlu etkileri olacağını ileri sürer. Ona göre, çocuğun saygı görme ve sevilme gereksinimi, temel fizyolojik gereksinimleri kadar önemlidir. Yetişkinlerin yapması gereken, çocuğa seçme olanağı vermek, gereksinimlerini çekinmeden söyleyebilecekleri bir ortam yaratmaktır (Geçtan,1981,s.75).

Araştırmalar, demokratik ortamda yetişen çocukların daha girişken, atılgan, fikirlerini her ortamda rahatça ifade edebilen, bağımsız ve kendine güvenen kişiler olduğunu göstermektedir.

İlgisiz Ana-baba Tutumu :

Kuzgun'un(1972), ana-baba tutumu envanterinin geçerlik ve güvenirlik çalışmasında ortaya koyduğu gibi ilgisiz ve otoriter ana-baba tutumlarının binişik özellikleri vardır. Bilerek veya ilgilenemediği için çocuğa karşı itici davranışlarda bulunma, gereksinimlerini karşılamama, sevgi göstermeme, etkinlikleri ve başarıları ilgisizlikle karşılayıp başarısızlıkları ağır şekilde cezalandırma, görüş ve düşüncelerine önem vermeme, nadiren de olsa çocuğa zalimce davranma şeklindeki ana-baba tutumları ilgisiz tutumlar olarak tanımlanabilir.

Ana-babanın iticiliği çeşitli biçimlerde görülebilir : Çocuğun bakımı sağlanmaz, sevecenlik gösterilmez, etkinlikleri ve başarıları ilgisizlikle karşılanır, en küçük kusurları için ağır cezalar verilir, çocuğa zaman ayrılmaz ya da insan olarak haklarına saygı

gösterilmez. Daha seyrek görülen bazı durumlarda, çocuğa zalimce davranan ana-babalara da rastlanır(Geçtan,1989,s.86).

Ana-babanın isteklerinin aşırılığı karşısında sürekli başarısızlığa uğrayan çocuk, giderek "nasıl olsa yapamıyorum, öyleyse neden deneyeyim?" duyguları geliştirmeye başlar. Ana-babanın isteklerini edilgin bir dirençle karşılar ya da hiçbir çaba göstermez. Böylece onları ulaşmak istedikleri amaçlardan yoksun bırakır (Geçtan, 1989, s.89).

Çocuklarda görülen anksiyetlerin çoğu, okul çalışmalarında ana-babanın içerikleşmiş yüksek beklentilerine uygun bir başarıya ulaşamama kaygısından kaynaklanır. Bu tür kişiler genellikle hırslı, aşırı vicdan ölçütleriyle davranan, kendine güveni olmayan ve başarılı olmak için sürekli çabalayan insanlardır. Güven ve yeterlik duyguları gelişmemiş olduğundan en küçük bir yenilgi olasılığında gerçek durumla orantısız bir kaygı gösterirler. Bu durum yaşam örüntülerini daha da çok bozar ve karşılaştıkları zorlanmaların ağırlaşmasına neden olur (Geçtan, 1989, 170).

Uluğtekin (1976) Türk toplumunda özellikle köylerde kasabalarda ve kentlerin gecekondu bölgelerinde yaşayan ailelerin geleneksel, baskılı, tutucu, kontrollü olduğunu başka araştırmalardan örnekler vererek savunmuştur. Bu örneklerle geleneksel, baskılı ve tutucu aileler genellikle ataerkil karakterdedir. Gelişmekte olan gence çocuk muamelesi yapılır. Bu durum yetişkin statüsüne geçmek için çaba gösteren genci uyumsuzluğa sürüklemekte ya isyankar yada pasif yapmaktadır (Akt:).

Türk Toplumunun her kesiminde çocuk yetiştirmede ortak ve temel tutum şudur : Bir yandan çocuğun özerklik ve girişme eğilimlerinin engellenmesi , bir yandan da bu engellenmenin doğurduğu saldırganlık dürtülerinin bastırılmak zorunda bırakılmasıyla, çocuklara genellikle bastırıcı, benliği daraltıcı ve bağımlı kılıcı bir yetiştirme sistemi uygulanmaktadır. Uysallık,boyun eğiş, saygılı duruş, az konuşma, sürekli ve yaygın

olarak pekiştirilmekte; hareketlilik, canlılık, fazla konuşma, girişme eğilimleri çeşitli biçimlerde cezalandırılmakta ve kısıtlanmaktadır (Öztürk,1969).

Ana-babanın içinde bulunduğu sosyo-ekonomik düzey onların çocuğa karşı davranışlarını etkileyen önemli bir değişken olarak görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey çok kapsamlı bir etmendir. Sadece “sınıf” kavramı değil, eğitim, meslek, gelir ve başka bazı etmenleri de içerir. Alt sosyo-ekonomik düzey, düşük eğitim düzeyi, niteliksiz ya da yarı nitelikli işçi statüsü, düşük gelir düzeyi, yoksul semtte ev ; orta ve üst sosyo-ekonomik düzey ise yüksek gelir, yüksek eğitim ve meslek düzeyi, seçkin bir semtte ev gibi değişkenleri içerir (Sargent ve Williamson,1958).

Bronfenbrenner(1958), orta sosyo-ekonomik düzey grubundaki ailelerin daha eşitlikçi ve kabul edici olduğunu, alt sosyo-ekonomik düzey grubundaki ailelerin ise kuralları ve düzeni korumaya ve itaat sağlamaya yönelik olduğunu, ayrıca orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin ise temizlik ve itaat özelliklerini arzu edilir olarak gördüklerini ortaya koymuştur (Akt : Deutsch,1973).

Gürkaynak (1979), otoriter tutum yönünden alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyden ana-babalar arasında önemli bir fark olmadığını belirtmektedir. şöyle ki : “her iki sosyo-ekonomik düzeydede çocuk, ana-babalar tarafından kontrol edilmekte ve bağımlı yetiştirilmektedir. Yine her iki sosyo-ekonomik düzeyde çocuk ana-babalara göre daha az güç sahibidir ve onlardan yüksek oranda baskı görmektedir. “Ayrıca hem alt hemde üst sosyo-ekonomik düzeyde ana-babaların başatlığına yakın bir oranda bakım göstererek “iyiliksever despotlar” olarak davrandıklarını, çocuğu bu yolda da bağımlı kıldıklarını ifade ettikten sonra, üst sosyo-ekonomik düzey ana-babaların çocuk eğitimi de ödül ve övgüye alt sosyo-ekonomik düzeydeki ana-babalardan daha fazla yerverdiklerini belirtmiştir. Araştırmacıya göre üst sosyo-ekonomik düzeydeki ana-babaların çocukları

daha çok yaptıkları işin ödülle değerlendirilmesi şeklinde kontrol edilirken, alt sosyo-ekonomik düzey çocukları daha çok duygularla, duyguların ya da sevginin kısıtlanmasıyla kontrol edilmektedir (Gürkaynak,1979).

Farklı toplumlardaki ana-baba ve gençlerin karşılaştırılması ile toplanan bilgilere göre, aile içi uyum, aile desteği, olumlu ilişkiler, besleyici, yakın, sıcak, kabul eden, ilgili, demokratik, ancak denetimli ana-baba tutumu; özsaygı, olumlu benlik kavramı, kendine güven, iyimserlik, mutluluk, sosyal yetkinlik, kendini kolay ifade edebilme, girişkenlik, arkadaşlarla etkileşim, psikolojik belirtiler gibi kişilik özellikleri ile olumlu ilişkide bulunmuştur

(Bell, Avery,Jerkins, Feld ve schoenrock,1985; hortaçsu, Oral ve Gültekin, 1991; Kenny ve Donaldson, 1991; Bamborn,Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Akt : Figen Karadayı).

Sınav Kaygısı İle İlgili Yapılan Araştırmalar

1985-1986 öğretim yılında M. E. F. Rehberlik ve Araştırma servisinin 5212 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre üniversite giriş sınavına hazırlanan öğrencilerin kaygı düzeyi, genel cerrahi hastalarının kaygı düzeyinden çok daha yüksek bulunmuştur. Araştırmanın ortaya koyduğu başka bir sonuç ise, kız öğrencilerin erkeklerden daha yüksek kaygılı olduklarıdır (Baltaş, 1993, 152).

Konuyla ilgili olarak yapılan bir araştırmada, kolejlere giriş sınavlarına hazırlanmayan çocuklarda stres düzeyi, hazırlananlardan daha yüksek bulunmuştur (Baltaş, 1993, 232).

Gençlerin kaygı nedenleriyle ilgili olarak yapılan bir araştırmada (Özhan, 1984), 15-17 yaşları arasındaki 359 liseli gence kendilerini sürekli kaygılandıran konularla ilgili bir anket uygulanmış ve bu öğrencilerin %20'sini sürekli kaygılandıran konuların arasında üniversite sınavlarını kazanamama kaygısı, meslek seçme kaygısı ve başarısızlık kaygısı yaşadıkları belirlenmiştir (Yörükoğlu, 1989).

Baltaş ve arkadaşları (1986) tarafından yürütülen bir çalışmada kaygı düzeyi açısından okullar arası farklılıklara bakılmıştır. 304 erkek, 304 kız dersane öğrencisi, girişi sınavlı orta öğretimden gelme ve girişi sınavsız orta öğretimden gelme olmak üzere iki gruba bölünmüştür. Kaygı puanı Spielberger'in durumluk-sürekli kaygı envanteri ile ölçülmüştür. Girişi sınavsız okullardan gelen kız öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Girişi sınavsız okullardan gelen erkek öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygıları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Girişi sınavsız okullardan gelen kız ve erkek öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunamamıştır. Genelde kızların kaygı ortalamaları erkeklerin kaygı ortalamalarından daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Girişi sınavlı okullardan gelen kız öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanları arasında bir fark görülmemiş, girişi sınavlı okullardan gelen erkek öğrencilerin durumluk

ve sürekli kaygılarında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Genelde bulgular, girişi sınavlı okullardan gelen kız öğrenciler ile girişi sınavsız okullardan gelen kız öğrencilerin kaygıları arasında anlamlı düzeyde fark olduğunu ortaya çıkarmıştır. Aynı öğrenci grubunun durumluk ve sürekli kaygı ortalamaları Öner'in (1977) araştırma grubunun kaygı puanı ortalamaları ile karşılaştırılmıştır. girişi sınavlı ve sınavsız okuldaki kız ve erkek öğrencilerin sürekli kaygılarının Öner'in araştırma grubundaki öğrencilerin sürekli kaygılarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ortaya çıkartmıştır (Baltaş, 1986).

Sınav kaygısının sınav başarısı üzerine etkilerinin incelenmesi amacıyla üniversite öğrencileri tarafından İzmir'de yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre sınav kaygısı ile sınav başarısı arasında olumsuz bir ilişki bulunmuş, kaygı puanları ile başarı puanları arasındaki olumsuz korelasyon, kaygının artması ile başarının düştüğünü göstermiştir. aynı araştırmada elde edilen başka bir sonuca göre de kızların sınav kaygı puanları ortalaması erkeklere oranla daha yüksek bulunmuştur (Tuğlacı, 1990).

-- Arda'nın(1991) İzmir'de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim son sınıfta okuyan erkek öğrencilerde kaygı düzeyi ile başarı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasının sonuçlarına göre : Kaygı düzeyi ile okul başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bunun yanında ailenin gelir düzeyi ile başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Bozak'ın(1982) kaygı ve okul başarısı arasındaki ilişkiyi bulmak amacıyla 10 ile 15 yaşları arasında 107 erkek ve 75 kız ortaokul öğrencisi üzerinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre; kız ve erkek öğrencilerin kaygı derecelerinin yaşlara göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. kızlar 12 yaşa kadar(12 yaş dahil) erkekler den daha yüksek kaygı derecesine sahip olmakla birlikte, 12 yaştan sonra erkeklere göre daha düşük veya erkeklerle aynı kaygı düzeyinde bulunmuştur. Ayrıca, başarılı öğrencilerin testin gösterdiği kaygı puanları istatistik olarak hem genel populasyon hem de başarısız öğrencilerin kaygı puanlarından daha düşük olduğu ve bu farkın yine istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür (Bozak, 1982).

Kozacıoğlu(1982), farklı sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin kaygı seviyesi ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme ve aile tutumu arasındaki ilişkiyi karşılaştırmalı olarak incelemek için, İstanbul’da düşük, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden üç liseden 150 öğrenci ve bu öğrencilerin ebeveynleri üzerinde bir araştırma yapmıştır. Yaptığı çalışmada öğrencilerin kaygı düzeylerini belirlemek için durumluk ve sürekli kaygı envanterini kullanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrenci grupları arasında kaygı puanları ortalamalarında önemli farklar olmasına karşın, düşük sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden öğrencilerde sürekli kaygı puanları diğerlerinden daha yüksek olma eğilimi göstermiştir.Öğrencilerin kaygı düzeyleri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkileri yönünden de ilginç veriler elde edilmiştir : Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ne olursa olsun çocuk yetiştirme tutum ölçeğinin(Le Compte ve ark.,1978) aşırı kontrol, baskılı disiplin, ailede karı koca geçimsizliği ve annenin ev kadınlığı rolünü reddetme tutumunu yansıtan boyutları ile öğrencilerin kaygı ile ailenin demokratik tutumu arasında düşük derecede olumsuz bir ilişki bulunmuştur(Kozacıoğlu,1982).

Baymur’un (1965) lise ve dengi okullara giden öğrencilerin problemlerini ortaya koymak için Türkiye örnekleminde birçok lisede “ problem envanteri” uygulayarak gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına göre: öğrencilerin büyük bir bölümünün geleceklerinden kaygı duydukları, özellikle istedikleri okula (Üniversiteye) girememekten korktukları ortaya çıkmıştır.

Beydoğan’ın (1993) Buca Eğitim Fakültesi’nde açılan formasyon kursuna katılan öğretmenlerde sınav kaygısı ile ilgili yaptığı araştırma sonuçlarına göre kızların sınav kaygı düzeyi ortalamaları, erkeklerin ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır (Beydoğan, 1995).

— Ana - Baba Tutumlarıyla İlgili Olarak Yapılan Araştırmalar

Güven'in (1991), farklı öğretim programı izleyen öğrencilerde algılanan ana-baba-öğretmen tutumlarının benlik kavramına etkisini ortaya koymak üzere 428 lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin çoğunluğunun ana-baba tutumlarını demokratik olarak algıladıkları görülmüştür.

Tuncer ve Demirel (1974), İzmir'de sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyleri farklı kesimlerde, ailelerin çocuklarından bekledikleri kişilik özellikleri üzerinde anket uygulaması yoluyla yaptıkları araştırmada daha çok cinsiyete uygun davranış üzerinde durmuşlardır. Sonuçlar her üç düzeydeki ailelerde kız çocuklarda, temizlik, iyi huy, beceriklilik, erkek çocuklarda da sorumluluk, güvenilirlik özellikleri aradıklarını, çalışkanlık ve namusun alt düzeyde benimsenen nitelikler olduğunu göstermiştir. Bu araştırmalarda ayrıca, alt düzeyde yalnızca erkek çocuklara tanınan üst düzeye çıkıldıkça kızlara da tanındığı ortaya çıkmıştır.

Ekşi (1982), bu amaçla iki araştırma yapmıştır : İlk araştırmada “annelerin çok koruyucu, babaların ise sert ve baskıcı oldukları” varsayımını test etmek istemiş ve araştırma sonuçları bu varsayımı desteklemiştir. İkinci araştırmada ise gençlerin anne-baba tutumlarını nasıl değerlendirdikleri konusunda olmuş, bunun sonucuna göre de çocukların kendi kendilerine karar verme, sıkı disiplin altında yetişmeleri ve bağımsız olabilmeleri konularına annelere göre babaların daha fazla önem verdiği ortaya çıkmıştır (Ekşi,1982,199).

Kulaksızoğlu'nun (1984), öğrencilerin anne ve babalarıyla olan çatışmaları ve anneleri çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkileri ve ergenlerin genel problemlerini incelemek amacıyla, İstanbul'da 10 ayrı lisede okuyan, üç ayrı sosyo-ekonomik düzeyden 75 kız ve 75 erkek öğrenci olmak üzere 150 öğrenci ve bunların anne-babaları üzerinde bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre : Annelerin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe aşırı koruyucu annelik tutumlarında azalma olduğu bulunmuştur.

Ayrıca sosyo-ekonomik düzey ile demokratiklik ve eşitlik tanıma davranışları arasında ve sosyo-kültürel düzey ile demokratiklik ve eşitlik tanıma boyutlarında olumlu ilişki görülmüştür.

Ersoy'un (1989), iki farklı sosyo-ekonomik düzeyden gelen kız ve erkek çocukların, ana-babaların beklentilerini ve bu beklentiler doğrultusunda uyguladıkları disiplin yöntemlerini nasıl algıladıklarını ortaya koymak amacıyla 120 ortaokul öğrencisi üzerinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre : iki sosyo-ekonomik düzeydeki anne ve babaların hem kız hem de erkek çocuklarında saygı, itaat, ana-babaya karşı sorumluluk ve bağımlılık davranışlarını beğendikleri, bunun yanında çocuklarda beğenilmeyen davranışlara anne ve babaların ilk tepkilerinde genellikle sözel cezaya, daha sonra açıklama yöntemine başvurdıkları, davranış devam ettiği takdirde alt sosyo-ekonomik düzey annelerin cinsiyet ayrımı yapmaksızın hem kız hem de erkek çocuklarında fiziksel cezaya başvurdıkları bulunmuştur.

Uluğtekin'in (1984), çocuk yetiştirme yöntemleri açısından ana-baba-çocuk ilişkilerini incelediği araştırmasında alt sosyo-ekonomik düzeydeki ana-babaların üst sosyo-ekonomik düzeydeki ana-babalara göre daha kısıtlayıcı davranışlara sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca reddedici ve kısıtlayıcı ana-baba tutumlarının ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediğini ve kapalı saldırganlık eğilimlerinin oluşmasına neden olduğunu belirtmiştir.

Kağıtçıbaşı'nın otoriteryanizm açısından Türk ve Amerikan öğrencilerini karşılaştıran araştırmasında, Türkiye örnekleminde otoriter aile yapısının Amerikan örneklemindekinden daha az görüldüğünü saptamıştır. Aile ve devlet otoritesine bağlılığın sosyal bir norm olduğu ülkemizde otoriter aile tipinin Amerika'dakinden az görülmesinin nedenini, Türk ailelerinin daha kısıtlayıcı olmalarına rağmen, kısıtlamalarını iöten sevgi ile yürütmelerine bağlamıştır(Akt:Güven)

BÖLÜM - II

Yöntem

Bu bölümde, yapılan araştırmanın evreni, örneklemin seçimi, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araçların teknik özellikleri ve uygulanması üzerinde durulmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İzmir il merkezinde 1994-1995 öğretim yılında üniversite sınavlarına hazırlanmak amacıyla özel dershanelere devam eden 16-20 yaş grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır. İzmir ilinin evren olarak seçilmesinde, araştırmacının İzmir’de bulunmasına bağlı olarak, ulaşım, zaman ve ekonomik kaynakların kullanımındaki kolaylıklar da önemli rol oynamıştır.

Bu araştırmada öğrenciler sınav kaygısıyla ana-baba tutumlarının ilişkisi inceleme konusu olduğundan üniversite sınavlarına özel dershanelerde hazırlanan, sınav kaygılarının yüksek olduğu varsayılan lise son sınıf öğrencileri örneklem kapsamına alınmıştır.

Örneklem seçimi aşamalı olarak yapılmıştır. İlk olarak İzmir Konak İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden ilçe sınırları içerisinde bulunan ve üniversiteye hazırlık kursları veren özel dershanelerin listesi alınmış ve bu dershaneler arasından tesadüfi yöntemle 10 dersane belirlenmiştir. Daha sonra her dershaneden oransız tabakalı örneklem yöntemiyle 24’er öğrenci seçilmiştir. Fakat bazı dershanelerde olanaksızlıklar nedeniyle daha az sayıda öğrenci örneklem kapsamına alınmıştır.

Tablo -1’de örneklem kapsamına giren özel Dershaneler ve örnekleme giren öğrenci sayıları verilmiştir.

TABLO - 1

Örneklem Kapsamına Giren

<u>Dershane</u>	<u>Öğrenci Sayısı (N)</u>
Büyük Aday Dershanesi	24
Başarı Dershanesi	24
Batı Dershanesi	24
İlke Dershanesi	24
Final-Sentez Dershanesi	24
Çankaya Dershanesi	12
Özdemir Dershanesi	24
Anadolu Dershanesi	24
Fatih Dershanesi	8
Karacan Dershanesi	12
Toplam	200

Tablo-1’de görüldüğü gibi, örneklem kapsamına giren dershanelerden 24’er öğrenci üzerinde çalışma yapılmıştır. Ancak dershanelerdeki uygulama zorluğu nedeniyle 2 dershanede 12, 1 dershanede de 8 öğrenci üzerinde çalışma yapılabilmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda bilgi toplamak için , Kişisel Bilgi Formu; Ana-Baba Tutumu Envanteri, Sınav Tutumu Envanteri olmak üzere 3 tür veri toplama aracı kullanılmıştır.

Sınav Tutumu Envanteri

Sınav Kaygısı Envanteri (SKE) Spielberger ve bir grup doktora öğrencisi tarafından Güney Florida Üniversitesinde 1974 - 1979 larda gerçekleştirilen beş yıllık bir araştırmanın ürünüdür. Bireylerin kendi kendilerini değerlendirmelerini esas alan bir psikometrik ölçektir. Belirli duruma özgü bir kişilik boyutu olan sınav (ya da değerlendirme) kaygısını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Spielberger,1980). Ülkemizde yaygın olduğu izlenimi veren sınav kaygısının ve kaygı düzeyinin saptanabilmesi için Türkçe ye uyarlanmış olan bu envanter Liebert ve Morris in (1967) önerdiği iki kavramdan yararlanılarak geliştirilmiştir.

Sınav Kaygısı Envanteri "kuruntu" (worry) ve "duyuşsallık" (emotionality) olmak üzere iki alttestten oluşur. Kuruntu , sınav kaygısının bilişsel (zihinsel) yönüdür.

Bireyin genelde kendisi hakkındaki olumsuz değerlendirmelerini , başarısızlığına, beceriksizliğine ilişkin olumsuz düşüncelerini ve iç konuşmalarını içerir.

Yapılması gerekeni yapacağına, işi başaracağına, karşılaştığı problemi çözeceğine ; " ya yapamazsam ; ya başaramazsam ! " gibi olumsuz düşüncelerle dikkatin dağılmasına (ya da hatalı yönde yoğunlaşmasına) neden olan bir süreçtir." Dikkat Hipotezi " (Wine,1971) ile de anılan kuruntu , yüksek sınav kaygılı bireylerin sıklıkla yaşadıklarını ifade ettikleri bir olgudur.

Duyuşsallık ya da heyecansallık ,sınav kaygısının duyuşsal fizyolojik yönünü oluşturan otonom sinir sistemi uyarılmasıdır. Hızlı kalp atışları, terleme, üşüme, kızarma, sararma , mide bulantıları , sinirlilik ve gerginlik gibi bedensel yaşantılar duyuşsallık belirtileri olarak kabul edilir.

Sınav Kaygısı Envanteri tek sayfalık bir soru ve yanıt formundan oluşur. Yönergeyi de içeren bu formda 20 cümlelik soru maddesi ve maddelerin sağ tarafında dört seçenekli : (1) Hemen hiçbir zaman , (2) Bazen , (3) Sık sık , (4) Hemen her zaman , yanıt şıkları bulunur. Yanıtlayıcılar sınavdan önce , sınavda ya da sınavdan sonra yaşadıkları olumsuz duyguların sıklık derecesini bu seçeneklerden birini işaretlemek suretiyle belirtirler.

Toplam 20 envanter maddesinin Türkçe formunda maddelerin sekizi (2, 3, 4, 5, 8, 12, 17, 20) kuruntu , diğer onikisi ise (1, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 19) duyusallık alt testlerini oluşturlar.Ölçmede üç ayrı puan elde edilir : Kuruntu Puanı (SKE-K) , Duyusallık Puanı (SKE-D) ve her ikisinin birleşimi olan Tümtest Puanıdır (SKE-T)

Özellikle lise ve üniversite gençleri için geliştirilmiş olan Özgün sınav Kaygısı Envanterinin Türkçe uyarlamasının kapsamına ilkokul son sınıf ve ortaokul öğrenci- leri de alınmıştır. Böylece envanter 10 yaş ve üzerindeki bireylere uygulanabilecek hale getirilmiştir.

Puanlama :

Öğrenciler sınav öncesinde , sınav anında ve sınavdan sonra sıklıkla duydukları kaygılarını envanterde 4 dereceli ölçekle ifade ederler. Her ifade için dört yanıt şıkkı vardır : (1) Hemen hiçbir zaman , (2) Bazen , (3) Sık sık , (4) Hemen her zaman .Her şıkkın puan ağırlığı o şıkka verilen rakamla belirlenir. O nedenle her madde için puanlar 1 ile 4 arasında değişir. 1. maddede puanlama verilen rakamların tam tersi şekilde hesaplanır ya da alınan puan 5` den çıkartılarak hesaplanır. 1. madde dışında tüm maddelerin puanları şıklara verilen rakamlarla belirlenir.

Envanterde üç tür puan hesaplanır. Tümtest puanı (SKE-T) , ağırlığı 20 ile 80 puan arasında değişir. Diğerleri ise Envanterin alt testleri olan Kuruntu alt testi (SKE-K) ve Duyusallık alt testi (SKE-D) puanlarıdır. Kuruntu alt testi sekiz maddeden (2, 3, 4, 5, 8, 12, 17, 20) oluşur.Ağırlığı 8 ile 32 puan arasında değişir. Duyusallık alt testi 12 madde- den (1, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19) oluşur. Ağırlığı 12 ile 48 puan arasında deği-şir . Her iki alt testten elde edilen puanların toplamı Tümtest puanını oluşturur. Testte boş bırakılmış ve ya geçersiz yanıtların sayısı Tüm test için 2`yi , alt testler için ise 1`den fazla olmamalıdır. Elde puanlanabilen envanter için alt test puanları ayrı ayrı hesaplandıktan sonra her ikisi toplanarak Tümtest puanı elde edilir.

Türkçeleştirilmiş Sınav Kaygısı Envanterinin güvenilirliği homojenlik Benzeşiklik) içtutarlık ve puan değişmezliği sınanarak saptanmıştır. Düşük ve yüksek sosyo-ekonomik düzeyleri temsil eden 434'ü kız , 597'si erkek orta öğretim ve üniversite çağındaki (yaş 13-22) öğrencinin sınav kaygısı puanları üzerinden aşağıdaki işlemler yapılarak Türkçe Form'un güvenilirliği sağlanmıştır. Bu işlemler : Kuder Richardson 20 (Cronbach alfa) katsayıları , Test-Tekrar Test Güvenirliğidir.

Envanterin İçtutarlığı :

Ölçek maddelerinin iç tutarlığı ve benzeşikliğini gösteren alfa değerleri Kuder Richardson 20 (KR 20) formülünün genelleştirilmiş formu ile saptanmıştır. En yüksek ve en düşük alfa değerleri .89 ile .73 arasında bulunmuştur. En yüksek güvenirlilik katsayıları (.89 ila .84) Tümtest (SKE-T) puanlarında ve üniversite örnekleminde elde edilmiştir.

Madde (Bırakma) - Toplam Puan Korelasyonları :

Maddeleri içtutarlığı ve geçerliği hakkında ayrıntılı bilgi madde (Bırakma) - toplam puan korelasyonlarından çıkarılmıştır. İngilizce formun korelasyonundan düşük olmakla birlikte , ortanca korelasyonların Tümtest için .46'nın alt testler için .43'ün altına düşmediği görülmüştür.

Test - Tekrar Test Güvenirliği :

Test-Tekrar test korelasyon katsayıları aynı gün ve 3 hafta arasında değişen sürelerde yapılan uygulamalardan katsayıları .90 ile .70'ler üzerinde seyreden korelasyonlar elde edilmiştir.

Geçerlik

Sınav kaygısı Envanteri (SKE) Puanları , sınav kaygısı düzeyinin kuruntu ve duyusallık gibi sınavla ilgili düşünce ve duyguların işevuruk (operasyonel) göstergelerdir (Spielberger,1980,s.5). Elde edilen ölçümlerin doğruluğu bu çalışmada kuramsal ya da kavramsal (Construct) geçerlik yöntemiyle sınanmıştır. Bu bağlamda SKE'nin genel kaygı ölçekleriyle ve diğer çeşitli kişilik ölçekleriyle olan ilişkilerine

bakılmıştır. Ayrıca , sınav kaygısının boyutlarını gösteren faktör analizi tekniğinden yararlanılmıştır.

Sınav kaygısı puanlarının (1) Sürekli (genel) kaygı, (2) Sınav öncesi Durumluk Kaygı, (3) Minnesota Danışma Envanteri Alt testleri puanları ve (4) Öğrenci Problem İşaretleme Listesinde belirlenen problem alanlarıyla , aralarında olumlu ilişkiler , orta ve düşük düzey arasında değişen korelasyonlarla ; Öz Kavramı Ölçeği Puanlarıyla olan olumsuz ilişki , orta düzey korelasyonlarla belirlenmiştir. Bu bulgular araştırmanın beklentilerine paralel olup ölçeğin kuramsal geçerliğini desteklemiştir.

Kaygı Ölçekleriyle Olan Korelasyonlar :

Sınav Kaygısı Envanteri Puanlarının Sürekli (genel) Kaygı ve sınav koşulunda Durumluk Kaygı puanları ile korelasyonları .39 ile .70 arasında değişmekte olup , ortanca konumundaki katsayı .51'dir. Sınav Kaygısı Envanterinin Kuruntu ve Duyuşsallık alt testleri ile Sürekli Kaygı puanları arasındaki korelasyonlar .45 ile .60 düzeylerinde değişmiştir.

Kişilik Ölçekleriyle Olan Korelasyonlar :

Öz kavramı ile Sınav Kaygısı puanlarının orta düzeyde ve olumsuz ($r = -.31$ ila $-.56$) ; uyum güçlüklerinin yansıtıldığı günlük problem göstergeleri (Minnesota Danışma Envanteri Alttestleri) ile Sınav Kaygısı Puanlarının orta düzeyde ve olumlu ($r = .60$ ila $.22$) korelatif ilişkileri bulunmuştur.

Okul Başarısıyla Olan Korelasyonlar :

Okulda, başarı göstergesi olarak alınan genel not ortalaması ve matematik notları ile sınav kaygısı puanları arasında olumsuz korelasyonlar orta düzey sınırından başlayarak ($r = -.43$) sıfıra kadar inmiştir. Envanter, Tüm test, Alt testler ve Okul başarıları arasında yapılan korelasyonlarda 26 korelasyondan yalnızca 14'ü (Tümtest ve Kuruntu Alt test puanlarında) istatistiksel düzeyde anlamlı, Duyuşsallık alttesti korelasyonları ise anlamsız çıkmıştır.

Ana - Baba Tutumu Envanteri

Ana-babaların çocuklarına karşı tutumlarını a) doğrudan doğruya ana-babaların çocuklarıyla ilişkilerini gözleyerek, b) ana-babalarla görüşme yaparak veya çocuklarına karşı tutumlarını ölçen ölçekler uygulayarak, c) bizzat çocuklarla görüşme yaparak ya da çocuklara bir ölçek uygulayarak saptamak mümkündür.

Son yıllarda araştırmacılar ana-baba davranışlarının çocuklar tarafından nasıl algılandığının önemliliği üzerinde durmaktadır. Ana-baba-çocuk ilişkilerinin anlamını kavrayabilmek için ana-babanın ne yaptığından ya da ne yapmak istediğinden çok çocuğun durumu nasıl değerlendirdiği sorusu önemli görülmektedir. Aslında bu görüş yıllarca önce Ausebel ve arkadaşları (1954) tarafından : "... ana-baba davranışı gerçek dünyada nesnel bir olaysa da, çocuğun ego gelişimine, öznel olarak algılama biçimine (çocuk tarafından) ve algılama derecesine bağlı olarak etkiler" denilerek dile getirilmiştir (Akt: Jersild, 1979).

Ayrıca, ana-baba-çocuk ilişkilerinin bazı boyutlarında çocukların verdikleri bilgilerin ana-babaların verdiklerinden daha güvenilir olduğu Cox² (1970) tarafından da dile getirilmiştir (Uluğtekin, 1978)

Bu bilgiler dikkate alınarak ana-babaların çocuklarına karşı tutumlarını çocuklardan alınan bilgiye göre ölçen Kuzgun'un (1972) hazırladığı 135 maddelik Ana-Baba Tutumu Envanteri kullanılmıştır. Bazı maddelerini Brunken ve Crites'in (1964) Aile İlişkileri Envanterinden (Family-Relations Inventory) alan Kuzgun bazı maddelerini de kendisi ekleyerek bu envanterin hem anneye hem de babaya uyacak şekilde genel olmasına, fakat ana ya da babanın tutum ve davranışlarını yansıtacak şekilde spesifik olmasına dikkat etmiştir. Envanter, demokratik, otoriter ve ilgisiz ana-baba tutumu olmak üzere üç alt ölçekten oluşmuştur. Envanterin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda demokratik ve otoriter tutum arasında-.20 korelasyon görülürken, otoriter ve ilgisiz tutum arasında .66 gibi yüksek bir korelasyon görülmüştür. Kuzgun'un da önerisi dikkate alınarak, araştırmada demokratik ve otoriter tutumları ölçen 105 madde kullanılmıştır.

Envanter tutum ifadelerinin bulunduğu bölüm ve yanıtların bulunduğu bölüm olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde :

a) Demokratik Ana-baba Tutumu: (Hoşgörü, az kontrol, içten fazla destek, bağımsız) Ana-babanın genellikle ailedeki kurallar üzerinde konuşulmasına izin verici ya da çocuğu bu konuda destekleyici,kabul edilmeyen davranışın nedenlerini olumlu bir şekilde açıklayıcı yaklaşımını içeren 38 maddeden (1, 3, 6, 7, 12, 13, 17, 21, 22, 23, 27, 30, 31, 34, 35, 40, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 54, 55, 60, 61, 67, 71, 74, 77, 83, 86, 94, 96, 98, 102, 104)

b) Otoriter Ana-baba Tutumu : (Sınırlayıcı - fazla kontrol,zorlayıcı-az destek) Ana-babanın soğuk,katı bazen de kesin tavırla çok sayıda kuralı çocuk üzerinde zorlayıcı, kurallara uyulmadığında cezalandırıcı yaklaşımı içeren 35 maddeden (2, 3, 8, 11, 14, 15, 18, 24, 25, 28, 32, 33, 38, 41, 42, 51, 56, 58, 59, 65, 66, 69, 73, 76, 80, 81, 82, 87, 88, 90, 91, 97, 99, 100, 103) oluşmaktadır.

Puanlama :

Uygulama sırasında öğrencilerden her ifadeyi okumaları ve bu ifadenin dört seçenekli yanıt formunda annenin,babanın,herikisinin tipik davranışı olduğunu ve ya ikisinin de tipik davranışı değilse hiçbiri seçeneğini işaretlemesi istenmiştir.Bu işaretlemeler sonucunda "Anne" seçeneğine 1puan, "baba" seçeneğine 1puan, "Herikisi" seçeneğine 2puan ve "Hiçbiri" seçeneğine de 0(sıfır)puan verilir.Bu şekilde verilen puanlar Demokratik Tutum ve Otoriter Tutum madde puanları olmak üzere ayrı ayrı hesaplanır ve alt test puanları çıkartılır.Hangi alt test puanı yüksek ise Ana-baba tutumu o şekilde ifade edilir. Uygulamayı bir örnekle göstermek gerekirse :

1- Arkadaşlarımı benim gözümle görmeye çalışırdı.

Hiçbiri	Anne	Baba	Herikisi
---------	------	------	----------

##

Burada da görüldüğü gibi öğrenci, arkadaşlarını kendi gözüyle görmeye çalışan kişinin babası olduğunu belirtmiş ve bu seçeneği işaretlemiştir. Diğer maddeler de bu şekilde işaretlendikten sonra puanlar hesaplanabilir.

Geçerlik

Önce üç değişik ana-baba tutumundan herbirini ölçmek için 75'er davranış ifadesi hazırlanmıştır. İçerik geçerliğini saptamak için önce maddeler Eğitim Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümünden bir öğretim üyesi ve bir öğretim görevlisinin incelemesine sunulmuştur. Uygun görülmeyen maddelerin atılmasından ve bazı maddelerin düzeltilmesinden sonra her ana-baba tutumu için 45'er davranış ifadesi elde edilmiştir. Maddelerin karışık olarak sıralanması ile elde edilen 135 maddelik envanter, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji, Sosyoloji ve Eğitim Bölümündeki öğretim üye ve görevlileri ile Ankara Üniversitesi Psikiyatri Kliniği öğretim üyelerinden oluşan 25 kişilik bir uzman grubuna dağıtılmış ve kendilerinden, betimlenen ana-baba tutumlarını dikkate alarak her ifadenin hangi ana-babanın karakteristik davranışı olduğunu belirtmeleri istenmiştir.

Sonuçların analizinde 65 madde uzmanlar arasında hemen hemen tam bir görüş birliği olduğu, yani hepsi bu ifadelerini çoğunlukla belli bir kategoriye yerleştirmiş fakat 1/8 ila 1/5 oranında diğer kategorilerden birini de işaretlemişlerdir. Bu durumda yarıdan fazla binişiklik gösteren 10 madde ile 1/2 oranında binişiklik gösteren 14 maddeden 5'i atılmış ve envanter her ana-baba kategorisi için 40 olmak üzere 120 maddelik bir araç halinde hazırlanmıştır.

Güvenirlilik

Güvenirliliğini saptamak için envanter, 92 kişilik bir öğrenci grubuna 15 gün ara ile iki kez uygulanmış ve iki ölçüm arasındaki korelasyon aşağıdaki tabloda görüldüğü şekilde saptanmıştır.

Demokratik Ana-Baba Tutumu	.66
Otoriter Ana-Baba Tutumu	.59
İlgisiz Ana-Baba Tutumu	.65

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, öğrencilerin sosyo-ekonomik, eğitsel demografik ve ailelerinin sosyo-kültürel özelliklerine ilişkin niteliklerini saptamak amacıyla hazırlanmıştır. 15 maddelik formda öğrencilere yöneltilen sorular araştırma konusuyla ilgili olan literatürden yararlanılarak saptanmıştır. Araştırmanın amacına ulaşması açısından önemli verilerin elde edildiği bu bölüm aynı zamanda araştırmanın bağımsız değişkenlerinden oluşmaktadır.

Araçların Uygulanması

Araştırmanın yapılabilmesi, anket ve envanterlerin uygulanabilmesi için, öncelikle örneklem kapsamına giren dersane yöneticilerinden izin alınmıştır. Uygulama 1994-1995 öğretim yılında Şubat-Mayıs ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

Dershanelerde böyle bir çalışma yapmak için, öğrencilerin boş zamanlarını bulmak sorun olduğundan, uygulama öncesinde dershanelerin rehberlik servisleriyle işbirliği yapılarak, uygulamaların öğrencilerin uygun zamanlarında bu servislerde görevli rehberlik uzmanları tarafından gerçekleştirilmesi yoluna gidilmiştir.

Uygulamaya geçilmeden önce Kişisel Bilgi Formu, Sınav Tutumu Envanteri ve Ana-baba Tutumu Envanterleri dağıtılarak yönergeleri ayrı ayrı okunmuş ve yanıtlama işleminin nasıl yapılacağı birer örnekle açıklanmıştır. Araştırmada gizlilik ilkesine bağlı kalınacağı vurgulanmış ve bu açıklamanın araştırmanın geçerliğini artıracığı düşünülmüştür. Anlaşılamayan noktalara açıklık getirildikten sonra uygulamaya geçilmiştir. Uygulamalar 45-55 dakika arasında sürmüştür.

Verilerin Analizi

Uygulamalar tamamlandıktan sonra verilerin analizine geçilmiştir. Sınav Tutumu Envanteri'ne verilen yanıtlar elde puanlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu'ndaki veriler ve Ana-baba Tutumu Envanteri'nden elde edilen veriler de kodlama formlarına kodlanarak Ege Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi'nde bilgisayarla analiz edilmiştir.

BÖLÜM -III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerine ve kişisel özelliklerine ilişkin bağımsız değişkenlerle araştırmanın bağımlı değişkenleri arasındaki ilişkilere yönelik, bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 2’de örnekleme giren öğrencilerin devam ettikleri okullara göre dağılımı verilmiştir:

TABLO-2
Örnekleme Giren Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullara
Göre Dağılımı

Okul	N	%
Genel Lise	112	50.00
Fen Lisesi	6	3.00
Anadolu Lisesi	15	7.50
Kız Lisesi	15	7.50
Endüstri Meslek Lisesi	24	12.00
Teknik Lise	13	6.50
Kız Meslek Lisesi	4	2.00
İmam-Hatip Lisesi	2	1.00
Ticaret Lisesi	3	4.50
Toplam	200	100.00

Tablo-2’de görüldüğü gibi, örnekleme giren öğrencilerin %50’si Genel Liseler, %3’ü Fen Lisesi, %7.50’si Anadolu Lisesi, %7.50’si Kız Lisesi, %26’sı da diğer meslek liselerinde öğrenim görmektedir.

Tablo-3’de örnekleme giren öğrencilerin okullarındaki mezuniyet alanlarına göre dağılımı verilmiştir :

TABLO-3
Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullarındaki Mezuniyet
Alanlarına Göre Dağılımı

Alan	N	%
Fen Bilimleri	77	38.50
Türkçe-Matematik	37	18.50
Sosyal Bilimler	56	28.00
Dil	3	1.50
Elektirik- Elektronik	14	7.00
Diğer	13	6.50
Toplam	200	100.00

Tablo-3’de görüldüğü gibi, öğrencilerin %38.50’si Fen Bilimleri alanında, %28’i Sosyal Bilimler, %18.50’si Türkçe-Matematik alanında; %7’si Elektrik-Elektronik, %6.50’si diğer mezuniyet alanlarında ve %1.50’si de Dil alanında öğrenim görmektedir.

Tablo-4’de örnekleme giren öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı verilmiştir.

TABLO-4
Örnekleme Giren Öğrencilerin Cinsiyetlerine
Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	106	53.00
Erkek	94	47.00
Toplam	200	100.00

Tablo-4’de görüldüğü gibi öğrencilerin %53’ü kız, %47’si erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo-5’de örnekleme giren öğrencilerin yaşlarına göre dağılımı verilmiştir.

TABLO-5
Örnekleme Giren Öğrencilerin Yaşlarına
Göre Dağılımı

Yaş	N	%
16	18	9.00
17	91	45.50
18	68	34.00
19	17	8.50
20	6	3.00
Toplam	200	100.00

Tablo-5’de görüldüğü gibi, öğrencilerin %45.50’si 17, %34’ü 18 yaş, %9’u 16 yaş, %8.50’si 19 yaş ve %3’ü de 20 yaş grubundadır.

Tablo-6’da örnekleme giren öğrencilerin aylık gelir düzeyine göre dağılımı verilmiştir.

TABLO-6
Örnekleme Giren Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyine
Göre Dağılımı

Gelir Düzeyi	N	%
Düşük	45	22.50
Orta	69	34.50
Yüksek	65	32.50
Çok Yüksek	21	10.50
Toplam	200	100.00

Tablo-6’da görüldüğü gibi, örnekleme giren öğrencilerin ailelerinin %34.50’sinin gelir düzeyi orta, %32.50’sinin yüksek, %22.50’sinin düşük ve %10.50’sinin ise çok yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo-7’de örnekleme giren öğrencilerin, babalarının öğrenim durumuna göre dağılımı verilmiştir.

TABLO-7
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna
Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	N	%
İlkokul	64	32.00
Ortaokul	23	11.50
Lise	42	21.00
Yüksekokul	16	8.00
Fakülte	55	27.50
Toplam	200	100.00

Tablo-7’de görüldüğü gibi, örnekleme giren öğrencilerin babalarının %32’si ilkokul, %27.50’si fakülte, %21’i lise, %11.50’si ortaokul ve %8’i de yüksekokul mezunudur.

TABLO-8
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına
Göre Dağılımı

Babanın Yaşı	N	%
35-45	83	41.50
45-55	90	45.00
55-65	27	13.50
Toplam	200	100.00

Tablo-8’de görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin babalarının %45’i 45-55 yaş arasında, %41.50’si 35-45 yaş arasında ve %13.50’si 55-65 yaş arasında bulunmaktadır.

Tablo-9’da örnekleme giren öğrencilerin babalarının mesleklerine göre dağılımı verilmiştir.

TABLO-9
Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine
Göre Dağılımı

Meslek	N	%
Serbest Meslek	102	51.00
Memur	49	24.50
İşçi	16	8.00
Emekli	33	16.50
Toplam	200	100.00

Tablo-9’da görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin babalarının %51’i serbest meslek, %24.50’i memur, %16.50’si emekli ve %8’i de işçi konumunda bulunmaktadır.

Tablo-10’da örnekleme giren öğrencilerin annelerinin yaşlarına göre dağılımı verilmiştir :

TABLO-10
Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına
Göre Dağılımı

Annelerin Yaşı	N	%
30-35	2	1.00
35-45	138	69.00
45-55	54	27.00
55-65	6	3.00
Toplam	200	100.00

Tablo-10'da görüldüğü gibi, öğrencilerin annelerinin %69'u 35-45 yaş aralığında, %27'si 45-55 yaş, %3'ü 55-65 yaş ve %1'i de 30-35 yaş aralığında bulunmaktadır.

Tablo-11'de örnekleme giren öğrencilerin annelerinin öğrenim durumlarına göre dağılımı verilmiştir :

TABLO-11

Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	N	%
Okuma-yazması olmayan	13	6.50
İlkokul	91	45.50
Ortaokul	16	8.00
Lise	48	24.00
Yüksekokul	11	5.50
Fakülte	21	10.50
Toplam	200	100.00

Tablo-11’de görüldüğü gibi öğrencilerin annelerinin %45.50’si ilkokul mezunu, %24’ü lise, %10.50’si fakülte, %8’i ortaokul mezunu, %6.50’si okuma-yazması olmayan ve %5.50’si de yüksekokul mezunudur.

Tablo-12’de örnekleme giren öğrencilerin annelerinin çalışma durumlarına göre dağılımı verilmiştir :

TABLO-12

**Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumlarına
Göre Dağılımı**

Çalışma Durumu	N	%
Ev Hanımı	63	31.50
Çalışan	137	68.50
Toplam	200	100.00

Tablo-12’de görüldüğü gibi öğrencilerin annelerinin %68.50’si çalışırken %31.50’si ev hanımıdır.

Tablo-13’de örnekleme giren öğrencilerin babalarının yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yerlere göre dağılımı verilmiştir :

TABLO-13

**Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri
Yerlere Göre Dağılımı**

Yer	N	%
Köy-Kasaba	22	11.00
İlçe	20	10.00
Şehir	50	25.00
Büyük Şehir	108	54.00
Toplam	200	100.00

Tablo-13'te görüldüğü gibi öğrencilerin babalarının %54'ü yaşamlarının büyük bölümünü büyük şehirde, %25'i şehirde, %11'i köy-kasabada ve %10'u da ilçede geçirmiştir.

Tablo-14'de örnekleme giren öğrencilerin annelerinin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yerlere göre dağılımı verilmiştir.

TABLO-14

Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yerlere Göre Dağılımı

Yer	N	%
Köy-Kasaba	20	10.00
İlçe	26	13.00
Şehir	52	26.00
Büyük Şehir	102	51.00
Toplam	200	100.00

Tablo-14'de görüldüğü gibi annelerinin %51'i yaşamlarının büyük bölümünü büyük şehirde, %26'sı şehirde, %13'ü ilçede ve %10'u da köy-kasabada geçirmiştir.

Tablo-15’de örnekleme giren öğrencilerin dershaneye ödedikleri yıllık ücrete göre dağılımı verilmiştir:

TABLO-15
Örnekleme Giren Öğrencilerin Dershaneye Ödedikleri
Yıllık Ücrete Göre Dağılımı

Ödenen Ücret	N	%
Ücretsiz	3	1.50
Düşük	56	28.00
Orta	62	31.00
Yüksek	67	33.50
Çok Yüksek	12	6.00
Toplam	200	100.00

Tablo-15’de görüldüğü gibi, öğrencilerin %33.50’si dershaneye yüksek ücret öderken %31’i orta, %28’i düşük, %6’sı çok yüksek düzeyde ücret ödemekte, %1.50’si de ücret ödememektedir.

Tablo-16’da örnekleme giren öğrencilerin okullarında öğrenim gördükleri alanlara göre, sınav kaygılarına ilişkin χ^2 dağılımı verilmiştir:

TABLO-16

Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullarında Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre,
Sınav Kaygılarına İlişkin χ^2 Dağılımı

Alanlar		Sınav Kaygısı		
		Düşük	Yüksek	Toplam
Fen Bilimleri	N	40	37	77
	%	51.95	48.05	100.00
Türkçe- Matematik	N	22	15	37
	%	59.46	40.54	100.00
Sosyal Bilimler	N	30	26	56
	%	53.57	46.43	100.00
Dil	N	2	1	3
	%	66.67	33.33	100.00
Elektrik- Elektronik	N	6	8	14
	%	42.86	57.14	100.00
Diğer	N	9	4	13
	%	69.23	30.77	100.0

N=200

S.D=5 $\chi^2=2.671$

p > .01

Tablo-16’da görüldüğü gibi, öğrencilerin sınav kaygısı düzeylerinde, öğrenim gördükleri alanlara göre anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamasına karşın fen bilimleri alanındaki öğrencilerin %15’inin kaygı düzeyi düşük ,Türkçe-matematik alanındakilerin %59.46’sı elektrik-elektronik alanındaki öğrencilerin ise %42.86’sının kaygı düzeyi düşük bulunmuştur.Bu sonuç “öğrencilerin öğrenim gördükleri okullardaki alanlarındaki farklılığa göre sınav kaygısı puanları da farklıdır” şeklindeki denenceyi desteklemektedir.

Tablo-17’de örnekleme giren öğrencilerin yaşlarına göre, sınav kaygılarına ilişkin χ^2 dağılımı verilmiştir:

TABLO-17

Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullarında Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin χ^2 Dağılımı

Yaş		Sınav Kaygısı		
		Düşük	Yüksek	Toplam
16	N	7	11	18
	%	38.89	61.11	100.00
17	N	44	47	91
	%	48.35	51.65	100.00
18	N	18	29	68
	%	57.35	42.65	100.00
19	N	14	3	17
	%	82.35	17.65	100.00
20	N	5	1	6
	%	83.33	16.67	100.00

N=200

S.D.=4

$\chi^2=10.709$

p < .05

Tablo-17’de görüldüğü gibi öğrencilerin yaşları ile sınav kaygıları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tablo incelendiğinde, yaş ilerledikçe sınav kaygı düzeyinin düştüğü görülmektedir.

Bu sonuç “yaşça büyük olan grup diğer yaş grupları ile karşılaştırıldığında yaşça büyük olan grubun sınav kaygısı puanları diğer grupların puanlarından daha büyüktür” şeklindeki denencemizi desteklemektedir.

Tablo-18’de örnekleme giren öğrencilerin cinsiyetlerine göre, sınav kaygılarına ilişkin χ^2 dağılımı verilmiştir:

TABLO-18

Örnekleme Giren Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin χ^2 Dağılımı

Cinsiyet		Sınav Kaygısı		
		Düşük	Yüksek	Toplam
Kız	N	43	63	109
	%	40.57	59.43	100.00
Erkek	N	66	28	91
	%	70.21	29.79	100.00
Toplam	N	109	91	200
	%	54.50	45.50	100.00

N=200 S.D=1 $\chi^2=17.658$ $p < .005$

Tablo-18’de görüldüğü gibi, öğrencilerin cinsiyetleri ile sınav kaygısı düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin kaygı düzeylerinin erkek öğrencilerin kaygı düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç “öğrenciler cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında, kız öğrencilerin sınav kaygısı puanları erkek öğrencilerin sınav kaygısı puanlarından daha yüksektir” şeklindeki denenceyi desteklemektedir. Kaymak(1985), Spielberger(1989),

Beydoğan(1993)'ın yaptıkları araştırmalarda da kızların kaygı düzeyleri erkeklerin kaygı düzeylerinden yüksek bulunmuştur.

Tablo-19'da örnekleme giren öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumuna göre, sınav kaygılarına ilişkin dağılım verilmiştir.

TABLO-19

Örnekleme Giren Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumlarına Göre,Sınav Kaygılarına İlişkin χ^2 Dağılımı

Ekonomik		Sınav Kaygısı		
Durum		Düşük	Yüksek	Toplam
Düşük	N	28	17	45
	%	62.22	37.78	100.00
Orta	N	31	38	69
	%	44.93	55.07	100.00
Yüksek	N	35	30	65
	%	53.83	46.15	100.00
Çok yüksek	N	15	6	21
	%	71.43	28.57	100.00
N=200		S.D=3	$\chi^2=6.070$	$p > .01$

Tablo-19'da görüldüğü gibi öğrencilerin ailelerinin ekonomik düzeyleri ile sınav kaygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo-20'de örnekleme giren öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna göre, sınav kaygılarına ilişkin χ^2 dağılımı verilmiştir:

TABLO-20

Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre, Sınav Kaygılarına İlişkin χ^2 Dağılımı

Öğrenim Durumu		Sınav Kaygısı		
		Düşük	Yüksek	Toplam
İlkokul	N	33	31	64
	%	51.56	48.44	100.00
Ortaokul	N	13	10	23
	%	56.52	43.48	100.00
Lise	N	19	23	42
	%	45.24	54.76	100.00
Yüksekokul	N	9	7	16
	%	56.25	43.75	100.00
Fakülte	N	35	20	55
	%	63.64	36.36	100.00

N=200

S.D=4

 $\chi^2=3.585$

P > .01

Tablo-20’de görüldüğü gibi öğrencilerin babalarının öğrenim durumları ile öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir ilişki bulunmamasına rağmen, babasının öğrenim durumu ilkokul olan öğrencilerin %48.44’ünün kaygı düzeyi yüksek iken babalarının öğrenim durumu fakülte olan öğrencilerin %36.36’sının kaygı düzeyi yüksek olarak bulunmuştur. Bu sonuç “babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin kaygı düzeyleri düşer” şeklindeki denenceyi desteklemektedir.

Tablo-21’de örnekleme giren öğrencilerin babalarının mesleklerine göre sınav kaygılarına ilişkin dağılım verilmiştir:

TABLO-21

Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre,Sınav Kaygılarına İlişkin χ^2 Dağılımı

Meslek		Sınav Kaygısı		
		Düşük	Yüksek	Toplam
Serbest	N	55	47	102
Meslek	%	53.92	46.08	100.00
Memur	N	27	22	49
	%	55.10	44.90	100.00
İşçi	N	9	7	16
	%	56.25	43.75	100.00
Emekli	N	18	15	33
	%	54.55	45.45	100.00

N=200

S.D=3

$\chi^2=0.041$

P > .01

Tablo-21’de görüldüğü gibi öğrencilerin sınav kaygı düzeyleri ile babalarının meslekleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Elde edilen veriler birbirine yakın bulunmuştur. Bu sonuçlar “farklı meslek gruplarından gelen anne-babaların çocukları karşılaştırıldığında çocukların sınav kaygı düzeyleri farklıdır” şeklindeki denenceyi desteklemiştir.

Tablo-22’de örnekleme giren öğrencilerin annelerinin öğrenim durumuna göre, sınav kaygılarına ilişkin dağılım verilmiştir:

TABLO-22

Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre,Sınav Kaygılarına İlişkin χ^2 Dağılımı

Öğrenim Durumu		Sınav Kaygısı		
		Düşük	Yüksek	Toplam
Okuma-Yazm.	N	8	5	13
Olmayan	%	61.54	38.46	100.00
İlkokul	N	45	46	91
	%	49.45	50.55	100.00
Ortaokul	N	8	8	16
	%	50.00	50.00	100.00
Lise	N	28	20	48
	%	58.33	41.67	100.00
Yüksekokul	N	6	5	11
	%	54.55	45.45	100.00
Fakülte	N	14	7	21
	%	66.67	33.33	100.00

N=200

S.D=5

 $\chi^2=2.864$

P > .01

Tablo-22’de görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin sınav kaygı düzeyleri ile annelerinin öğrenim durumu arasında istatistiksel yönden anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak, ilkokul mezunu annelerin çocuklarının %49.45’inin sınav kaygısı düşük iken fakülte mezunu annelerin çocuklarının %66.67’sinin sınav kaygısı düşüktür. Bu sonuç “annenin öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri düşer” şeklindeki denenceyi desteklemektedir.

Tablo-23’de örnekleme giren öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre,sınav kaygılarına ilişkin dağılımı verilmiştir:

TABLO-23

Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre,Sınav Kaygılarına İlişkin χ^2 Dağılımı

Annein Çalışma Durumu		Sınav Kaygısı		
		Düşük	Yüksek	Toplam
Ev Hanımı	N	39	24	63
	%	61.90	38.10	100.00
Çalışan	N	70	67	137
	%	51.09	48.91	100.00
N=200 S.D=1		$\chi^2=2.034$	P > .01	

Tablo-23’de görüldüğü gibi örneklem kapsamına giren öğrencilerin kaygı düzeyleri ile annelerinin çalışma durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo-24’de örnekleme giren öğrencilerin babalarının yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yere göre, sınav kaygılarına ilişkin dağılım verilmiştir:

TABLO-24

Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yere Göre,Sınav Kaygılarına İlişkin χ^2 Dağılımı

Yer		Sınav Kaygısı		
		Düşük	Yüksek	Toplam
Köy-Kasaba	N	15	7	22
	%	68.18	31.82	100.00
İlçe	N	9	11	20
	%	45.00	55.00	100.00
Şehir	N	26	24	50
	%	52.00	48.00	100.00
Büyük Şehir	N	59	49	108
	%	54.63	45.37	100.00

N=200

S.D=3

$\chi^2=2.515$

P > .01

Tablo-24’de görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile babalarının yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak yaşamının büyük bölümünü köy-kasabada geçiren babaların çocuklarının %68.18’inin sınav kaygısı düşük iken , yaşamlarının büyük bölümünü ilçede geçirenlerin çocuklarının %45’inin sınav kaygısı düşüktür. Bu sonuç “yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yerin köy-kasaba, ilçe, şehir ve büyük şehir gibi farklı yerler olan anne-babaların çocuklarının sınav kaygı puanları da farklıdır” şeklindeki denenceyi desteklemektedir.

TABLO-25

Örnekleme Giren Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullara Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

Okul		Ana-Baba Tutumu		Toplam
		Demokratik	Otoriter	
Lise	N	60	52	112
	%	53.57	46.43	100.00
Fen Lisesi	N	2	4	6
	%	33.33	66.67	100.00
Anadolu	N	6	9	15
Lisesi	%	40.00	60.00	100.00
Kız Lisesi	N	8	7	15
	%	53.33	46.67	100.00
End. Meslek	N	10	14	24
Lisesi	%	41.67	58.33	100.00
Teknik Lise	N	5	8	13
	%	38.46	61.54	100.00
Kız Meslek	N	2	2	4
Lisesi	%	50.00	50.00	100.00
İmam Hatip	N	1	1	2
Lisesi	%	50.00	50.00	100.00
Ticaret	N	5	9	14
Lisesi	%	55.56	44.44	100.00

N=200

 $\chi^2=3.355$

S.D=8

P > .01

Tablo-25’de görüldüğü gibi, örnekleme giren öğrencilerin ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri ile öğrenim gördükleri okullar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır. Lise öğrencilerinin %53.57’si ana-baba tutumlarını demokratik olarak algılamakta iken diğer okullardaki öğrencilerin %50’si otoriter olarak algılamaktadırlar.

Tablo-26’da örnekleme giren öğrencilerin, okullarında öğrenim gördükleri alanlara göre, ana-baba tutumlarına algılayış düzeylerine ilişkin dağılım verilmiştir.

TABLO-26

Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullarında Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

Alanlar		Ana-Baba Tutumu		Toplam
		Demokratik	Otoriter	
Fen Bilimleri	N	32	45	77
	%	41.56	58.44	100.00
Türkçe-	N	18	19	37
	%	48.65	51.35	100.00
Matematik	N	35	21	56
	%	62.50	37.50	100.00
Sosyal Bilimler	N	1	2	3
	%	33.33	66.67	100.00
Dil	N	7	7	14
	%	50.00	50.00	100.00
Elektrik-Elektronik	N	6	7	13
	%	46.15	53.85	100.00

N=200

$\chi^2=6.113$

S.D=5

P > .01

Tablo-26'da görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin öğrenim gördükleri alan ile ana -baba tutumlarını algılayış düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo-27'de örnekleme giren öğrencilerin, yaşlarına göre ana-baba tutumlarını algılayış düzeylerine ilişkin dağılım verilmiştir.

TABLO-27

Örnekleme Giren Öğrencilerin Yaşlarına Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

Yaş		Ana-Baba Tutumu		Toplam
		Demokratik	Otoriter	
16	N	11	7	18
	%	61.11	38.89	100.00
17	N	37	54	91
	%	40.66	59.34	100.00
18	N	38	30	68
	%	55.88	44.12	100.00
19	N	9	8	17
	%	52.94	47.06	100.00
20	N	4	2	6
	%	66.67	33.33	100.00

N=200

$\chi^2=5.712$

SD=8

P > .01

Tablo-27'de görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin yaşları ile ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılaşma

bulunmamıştır. 18 yaşındaki öğrencilerin %55.88'i ana-baba tutumlarını demokratik olarak algılarken 17 yaşındaki öğrencilerin %40.66'sı ana-baba tutumlarını demokratik olarak algılamaktadır.

Tablo-28'de örnekleme giren öğrencilerin cinsiyetlerine göre, ana-baba tutumlarını algılayış düzeylerine ilişkin dağılım verilmiştir:

TABLO-28

Örnekleme Giren Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

Cinsiyet		Ana-Baba Tutumu		Toplam
		Demokratik	Otoriter	
Kız	N	52	54	106
	%	49.06	50.94	100.00
Erkek	N	47	47	94
	%	50.00	50.00	100.00

N=200

$\chi^2=0.018$

S.D=1

P > .01

Tablo-28'de görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin cinsiyetleriyle ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamıştır. Tablo incelendiğinde erkek öğrencilerin demokratik ve otoriter olarak algıladıkları ana-baba tutumlarının dağılımının yaklaşık olduğu belirlenmektedir.

Tablo-29’da örnekleme giren öğrencilerin, ailelerinin ekonomik düzeylerine göre, ana-baba tutumlarını algılayış düzeylerine ilişkin dağılım verilmiştir:

TABLO-29
Örnekleme Giren Öğrencilerin, Ailelerinin Ekonomik Düzeyine Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

Ekonomik Düzey		Ana-Baba Tutumu		Toplam
		Demokratik	Otoriter	
Düşük	N	25	20	45
	%	55.56	44.44	100.00
Orta	N	35	34	69
	%	50.72	49.28	100.00
Yüksek	N	29	36	65
	%	44.62	55.38	100.00
Çok Yüksek	N	10	11	21
	%	47.62	52.38	100.00
N=200		$\chi^2=1.352$	S.D=3	P > .01

Tablo-29’da görüldüğü gibi, örnekleme giren öğrencilerin ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri ile ailelerin ekonomik düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır. Kulaksızoğlu (1989)’nun yaptığı araştırma sonuçlarına göre aşırı annelik boyutu ile ilgili olarak alt ve orta S.E.S.’deki annelerin bu boyuttan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen üst S.E.S.’deki annelerin aynı boyuttan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yani üst S.E.S.’deki anneler orta ve alt S.E.S.’deki anneler kadar aşırı annelik boyutunu

desteklememektedir. Kozacıoğlu'nun (1982) araştırmasında da üst S.E.S.'deki anneler demokratik davranma ve eşitlik tanıma boyutunda bariz şekilde fazla puanlar almışlardır. Alt S.E.S.'deki anneler ise aşırı kontrolcülük ve baskı-disiplin tutumlarının destekleyen puanlar almışlardır. Tablo-30'da örnekleme giren öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna göre, ana-baba tutumlarını algılayış düzeylerine ilişkin dağılım verilmiştir.

TABLO-30

Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

Öğrenim Durumu		Ana-Baba Tutumu		Toplam
		Demokratik	Otoriter	
İlkokul	N	43	30	64
	%	53.12	46.88	100.00
Ortaokul	N	10	13	23
	%	43.48	56.52	100.00
Lise	N	23	19	42
	%	54.76	45.24	100.00
Yüksekokul	N	9	7	16
	%	56.25	43.75	100.00
Fakülte	N	23	32	55
	%	41.82	58.18	100.00

N=200

$\chi^2=2.725$

S.D=4

P > .01

Tablo-30'da görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleriyle babaların öğrenim düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir

ilişki bulunmamıştır. Babası fakülte mezunu olan öğrencilerin %58.18'i ana-baba tutumlarını otoriter olarak algılarken, ilkokul mezunu babaların çocuklarının %46.88'i otoriter olarak algılamaktadır.

Tablo-31'de örnekleme giren öğrencilerin babalarının mesleklerine göre ana-baba tutumlarını algılayış düzeylerine ilişkin dağılım verilmiştir:

TABLO-31

Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

Meslek		Ana-Baba Tutumu		
		Demokratik	Otoriter	Toplam
Serbest	N	53	49	102
Meslek	%	51.96	48.04	100.00
Memur	N	20	29	49
	%	40.82	59.18	100.00
İşçi	N	11	5	16
	%	68.75	31.25	100.00
Emekli	N	15	18	33
	%	45.45	54.55	100.00
N=200		$\chi^2=4.313$	S.D=3	P > .01

Tablo-31'de görüldüğü gibi öğrencilerin ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri ile babaların meslekleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo-32’de örnekleme giren öğrencilerin annelerinin öğrenim durumuna göre ana-baba tutumlarını algılayış düzeylerine ilişkin dağılım verilmiştir

TABLO-32

Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

Öğrenim	Ana-Baba Tutumu			
Durumu		Demokratik	Otoriter	Toplam
Okuma-Yazma	N	9	4	13
Bilmeyen	%	69.23	30.77	100.00
İlkokul	N	45	46	91
	%	49.45	50.55	100.00
Ortaokul	N	8	8	16
	%	50.00	50.00	100.00
Lise	N	25	23	48
	%	52.08	47.92	100.00
Yüksekokul	N	6	5	11
	%	54.55	45.45	100.00
Fakülte	N	6	15	21
	%	28.57	71.43	100.00

N=200

$\chi^2=5.946$

S.D=5

P > .01

Tablo-32’de görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri ile annelerinin öğrenim durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo-33' de örnekleme giren öğrencilerin annelerinin çalışma durumlarına göre, ana-baba tutumlarını algılayış düzeylerine ilişkin dağılım verilmiştir:

TABLO-33

Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

Çalışma Durumu	Ana-Baba Tutumu			Toplam
		Demokratik	Otoriter	
Ev Hanımı	N	26	37	63
	%	26.26	36.63	
Çalışan	N	73	64	137
	%	73.74	63.37	
Toplam	N	99	101	200
	%	50.00	50.00	100.00

N=200

$\chi^2=2.492$

S.D=1

P > .01

Tablo-33'de görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri ile annelerinin çalışma durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak annesi ev hanımı olan öğrencilerin %26.26'sı ana-baba tutumlarını demokratik olarak algılarken, çalışan annelerin çocuklarının %73.74'ü ana-baba tutumlarını demokratik olarak algılanmaktadır.

Tablo-34'de örnekleme giren öğrencilerin, babalarının yaşamlarının büyükbölümünü geçirdikleri yere göre, ana-baba tutumlarını algılayış düzeylerine ilişkin dağılım verilmiştir:

TABLO-34

Örnekleme Giren Öğrencilerin Babalarının Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yere Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

Yer	Ana-Baba Tutumu			Toplam
		Demokratik	Otoriter	
Köy-Kasaba	N	11	11	22
	%	50.00	50.00	100.00
İlçe	N	11	9	20
	%	55.00	45.00	100.00
Şehir	N	23	27	50
	%	46.00	54.00	100.00
Büyük Şehir	N	54	54	108
	%	50.00	50.00	100.00
N=200	$\chi^2=0.500$	S.D=3	P > .01	

Tablo-34’de görüldüğü gibi, örnekleme giren öğrencilerin ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri ile babalarının yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo-35’de örnekleme giren öğrencilerin annelerinin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yere göre, ana-baba tutumlarını algılayış düzeylerine ilişkin χ^2 dağılımı verilmiştir:

TABLO-35

Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yere Göre, Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Düzeylerine İlişkin χ^2 Dağılımı

		Ana-Baba Tutumu		
Yer		Demokratik	Otoriter	Toplam
Köy-Kasaba	N	11	9	20
	%	55.00	45.00	100.00
İlçe	N	15	11	26
	%	57.69	42.31	100.00
Şehir	N	22	30	52
	%	42.31	57.69	100.00
Büyük Şehir	N	51	51	102
	%	50.00	50.00	100.00
N=200		x ² =2.026	S.D=3	P >.01

Tablo-35’de görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri ile annelerinin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo-36’da örnekleme giren öğrencilerin cinsiyetlerine göre, toplam sınav kaygısı puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma, F değeri ve önemlilik düzeyleri verilmiştir:

TABLO-36

Örnekleme Giren Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre, Toplam Sınav Kaygısı Puanlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma, F değeri ve Önemlilik Düzeyleri

Cinsiyet	N	Toplam Sınav Kaygısı Puanları			
		X	S.S	t değeri	P
Kız	94	36.94	9.95	4.11	.01
Erkek	106	42.8	10.2		
N=200		S.D=196.3	P < .01		

Tablo-36'da görüldüğü gibi örnekleme giren öğrencilerin cinsiyetleri ile toplam sınav kaygısı puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin toplam kaygı puanı ortalamalarının erkek öğrencilerin toplam kaygı puanları ortalamalarından daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo-37'de öğrencilerin yaşlarına göre, toplam sınav kaygısı puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma ve F değeri ile önemlilik düzeyleri verilmiştir:

TABLO-37

Örnekleme Giren Öğrencilerin Yaşlarına Göre, Toplam Sınav Kaygısı Puanlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma, F değeri ve Önemlilik Düzeyleri

Yaş	N	Toplam Sınav Kaygısı Puanları		
		X	S.S	P
16	18	42.89	10.85	.01
17	91	41.43	10.10	
18	68	39.41	11.29	
19	17	34.71	6.54	
20	6	32.83	8.40	
N=200		F=2.69	S.D=4	P < .05

Tablo-37’de görüldüğü gibi farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin toplam sınav kaygısı puanı ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır. öğrencilerin yaşları ilerledikçe toplam sınav kaygısı puanı ortalamaları düşmektedir. Tablo incelendiğinde, 16 yaşta 42.89 olan ortalama, 17 yaşta 41.43, 18 yaşta 39.41, 19 yaşta 34.71 ve 20 yaşta 32.83 olduğu görülmektedir.

Tablo-38’de örnekleme giren öğrencilerin annelerinin çalışma durumlarına göre, öğrencilerin toplam sınav kaygısı puanlarına ilişkin t değeri ile önemlilik düzeyleri verilmiştir:

TABLO-38

Örnekleme Giren Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre, Toplam Sınav Kaygısı Puanlarına İlişkin ,t değeri ile Önemlilik Düzeyleri

Annenin Durumu	Toplam Sınav Kaygısı Puanları				
	N	X	S.S	t değeri	P
Çalışan	63	38.8	10.8	1.08	.01
Ev Hanımı	106	42.8	10.2		

N=200

S.D=115.9

P > .05

Tablo 38’de görüldüğü gibi annenin çalışıyor olması veya ev hanımı olması ile öğrencinin sınav kaygısı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı görülmektedir. Tablo incelendiğinde, çalışan annelerin çocuklarının toplam sınav kaygısı puanı ortalaması 38.8 iken, ev hanımı annelerin çocuklarının kaygı puanı ortalaması ise 40.6 olduğu görülmektedir.

Tablo-39’da örnekleme giren öğrencilerin yaşlarına göre, sınav kaygılarının yüksek ve düşük olmasına ilişkin χ^2 tablosu verilmiştir:

TABLO-39

Örnekleme Giren Öğrencilerin Yaşlarına Göre, Sınav Kaygılarının Yüksek ve Düşük Olmasına İlişkin χ^2 Tablosu

Yaş	Sınav Kaygı Düzeyi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
16	7	38.8	11	61.1	18	100
17	44	48.3	47	51.6	91	100
18	39	57.3	29	42.6	68	100
19	14	82.3	3	17.6	17	100
20	5	83.3	1	16.6	6	100
Toplam	109	54.5	91	45.5	200	100
N=200 $\chi^2=10.7$ S.D=4 P < .05						

Tablo-39'da görüldüğü gibi farklı yaş grubundaki öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. Tablo incelendiğinde, yaş ilerledikçe sınav kaygı düzeyinin düşmekte olduğu, 16 yaşta %61.1'inin kaygı düzeyi yüksek iken, 17 yaşta %51.6'sının , 18 yaşta %42.6'sının, 19 yaşta %17.6'sının ve 20 yaşta da %16.6'sının kaygı düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir

Tablo-40'da örnekleme giren öğrencilerin, sınav kaygılarının düşük veya yüksek oluşuna göre, ana-babalarının tutumlarını demokratik veya otoriter olarak algılayışlarına ilişkin χ^2 dağılımı ve anlamlılık düzeyi verilmiştir :

TABLO-40

Örnekleme Giren Öğrencilerin , Sınav Kaygılarının Düşük veya Yüksek Oluşuna Göre, Ana-Babalarının Tutumlarını Demokratik veya Otoriter Olarak Algılayışlarına İlişkin χ^2 Dağılımı ve Anlamlılık Düzeyleri

Ana-Baba Tutumu	Sınav Kaygısı		Toplam	P
	Düşük	Yüksek		
Demokratik	N 57	42	99	.05
	% 57.58	42.42	100	
Otoriter	N 52	49	101	100
	% 51.49	48.51	100	
Toplam	N 109	91	200	
N=200 $\chi^2=0.748$ S.D=1 P > .05				

Tablo-40'da görüldüğü gibi anne-babalarını demokratik olarak algılayanların %57.58'sinin kaygı düzeyi düşük , otoriter olarak algılayanların %51.49'unun kaygı düzeyi düşüktür. Demokratik olarak algılayanların %42.42'sinin kaygı düzeyi yüksek iken otoriter olarak algılayanların %48.51'inin kaygı düzeyi yüksek olarak bulunmuştur. Kaygı düzeylerinde çok az farklılık olmakla birlikte anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo-41’de örnekleme giren öğrencilerin , kuruntu ve duyusallık alt testlerinden aldıkları puanlara göre, ana-babalarını demokratik veya otoriter olarak algılayışlarına ilişkin ortalama, standart sapma P ve t değerleri ile anlamlılık düzeyleri verilmiştir:

TABLO-41

Örnekleme Giren Öğrencilerin , Kuruntu ve Duyusallık Alt Testlerinden Aldıkları Puanlara Göre, Ana-Babalarının Tutumlarını Demokratik veya Otoriter Olarak Algılayışlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma,P ve t Değerleri ile Anlamlılık Düzeyleri

Alt testler	Tutum				t	P
	Demokratik		Otoriter			
	X	S.S	X	S.S		
Kuruntu	14.05	3.59	14.83	4.05	1.44	0.15
Duyuşsallık	25.03	7.16	26.16	7.45	1.09	0.28

N=200

P > .05

Tablo-41’de görüldüğü gibi öğrencilerin ana-babalarını demokratik veya otoriter olarak algılamaları ile kuruntu ve duyusallık (S.K.E.) alt testlerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo-42’de örnekleme giren öğrencilerin, toplam sınav kaygı puanlarına göre, ana-babalarını demokratik veya otoriter olarak algılayışlarına ilişkin ortalama, standart sapma ve önemlilik düzeyleri verilmiştir:

TABLO-42

Örnekleme Giren Öğrencilerin , Toplam Kaygı Puanlarına Göre, Ana-Babalarının Tutumlarını Demokratik veya Otoriter Olarak Algılayışlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma, Önemlilik Düzeyleri

	Tutum				t	P
	Demokratik		Otoriter			
	X	S.S	X	S.S		
Toplam						
Kaygı Puanı	39.1	10.1	41.0	10.9	1.2	.20
N=200		P > .05				

Tablo-42’de görüldüğü gibi öğrencilerin sınav kaygısı envanterinden aldıkları toplam puan ile anne-babalarını demokratik veya otoriter olarak algılamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır. Ebeveyn tutumlarının çocuklarının davranışları üzerindeki etkileri konusunda yapılan araştırmalarda, demokratik ebeveyn tutumunun çocukların kendini gerçekleştirme, kendini kabul ile kişisel ve sosyal uyum düzeylerini olumlu yönde, buna karşın otoriter ebeveyn tutumunun ise olumsuz yönde etkilediği anlaşılmıştır (Kuzgun,1972; Kılıççı,1981; Bilal,1985; akt:Aysan,!988).

Ayrıca, Aysan’ın (1988) lise öğrencilerinin stres yaşantılarında kullandıkları başa çıkma stratejilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi konusunda yaptığı araştırma sonuçlarına göre demokratik ve otoriter anne-baba tutumlarının başa çıkma stratejilerini önemli düzeyde etkilemediği bulunmuştur (Aysan,1988).

BÖLÜM -IV

ÖZET ,SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma ana hatlarıyla özetlenmekte, elde edilen bulgulara dayalı olarak varılan sonuçlar ve geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Özet

Bu araştırmada İzmir il merkezinde dershaneye devam eden lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygı düzeyleri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırma 1994-1995 öğretim yılında, İzmir il merkezinde üniversiteye hazırlık alanında öğretim veren 10 dershaneden, 106'sı kız 94'ü erkek olmak üzere toplam 200 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Öğrencilerin sınav kaygısı düzeylerini ölçmek için Öner'in (1989) Sınav Tutumu Envanteri, ana-baba tutumlarını ölçmek için Kuzgun'un (1972) Ana-Baba Tutumu Envanteri kullanılmıştır. Öğrenciler ve aileleri ile ilgili bilgilerin elde edilmesi için de araştırmacının hazırlamış olduğu Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin analizi için χ^2 , F testi ve t testi gibi istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. İstatistiksel çözümler E. Ü. Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma bulguları nitelikleri açısından iki grupta ele alınarak özetlenebilir:

(A) Öğrencilerin Bireysel Niteliklerine İlişkin Bulgular :

1- Öğrencilerin yaşlarına göre, ana-baba tutumlarını demokratik ya da otoriter olarak algılayış düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamasına karşın yaşla sınav kaygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaş ilerledikçe sınav kaygısı düzeyi düşmektedir.

2- Cinsiyet ile ana-baba tutumlarını demokratik veya otoriter olarak algılaması arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmazken, cinsiyet ile sınav kaygısının düşük ya da yüksek olması arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, kız öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri erkek öğrencilerin sınav kaygısı düzeyinden daha yüksektir.

3- Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullar ile ana-baba tutumlarını otoriter ya da demokratik algılayışları arasında ve sınav kaygılarının yüksek ya da düşük olması arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

4- Öğrencilerin okullarında, öğrenim gördükleri alanlar ile ana-baba tutumlarını otoriter ya da demokratik algılayışları arasında ve sınav kaygılarının yüksek ya da düşük olması arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

5- Öğrencilerin sınav kaygılarının düşük veya yüksek olması ile ana- baba tutumlarını demokratik veya otoriter olarak algılamaları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

(B) Öğrencilerin Ailelerine İlişkin Bulgular :

1- Öğrencilerin ailelerinin ekonomik düzeyi ile sınav kaygıları arasında önemli bir ilişki bulunmamaktadır. Aynı şekilde ailenin ekonomik düzeyi ile öğrencilerin ana- baba tutumlarını demokratik ya da otoriter olarak algılaması arasında da bir ilişki bulunmamıştır.

2- Babalarının, yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer ile öğrencilerin sınav kaygısında ve ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

3- Annelerinin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer ile öğrencilerin sınav kaygısı ve ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamıştır.

4- Babalarının öğrenim durumu ile öğrencilerin sınav kaygıları ve ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

5- Annelerinin öğrenim durumu ile öğrencilerin sınav kaygıları ve ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

6- Babalarının meslekleri ile öğrencilerin sınav kaygıları ve ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

7- Annelerinin çalışma durumu ile öğrencilerin sınav kaygıları ve ana-baba tutumlarını algılayış düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

8- Anne-babaların demokratik veya otoriter olmalarıyla sınav kaygısı envanterinin duyuşsallık ve kuruntu alt testlerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Sonuç

Bu araştırmanın amacı, dershaneye devam eden lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygılarıyla ana-baba tutumlarının ilişkisini ortaya koymaktadır. Bunun ortaya konulması için yapılan araştırma bulgularından şu sonuçlara varılmıştır:

1- Bağımsız Değişkenlere İlişkin Bulgular :

Örnekleme giren öğrencilerin %50'si genel liselerde öğrenim görürken, %12'si endüstri meslek liselerinde, %1'i de imam hatip liselerinde öğrenim görmektedir.

Öğrencilerin %38.5'i okullarında fen bilimleri alanında öğrenim görmekteyken, %1.5'i de dil alanında öğrenim görmektedir.

Öğrencilerin %53'ü kız iken, %47'si de erkeklerden oluşmaktadır.

Öğrencilerin %45.5'i 17 yaşında iken %3'ü de 20 yaşındadır.

Öğrencilerin ailelerinin ekonomik düzeyi %34.5'i orta düzeyde iken, %10.5'inin ekonomik düzeyi çok yüksek olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin babalarının %32'si ilkokul mezunu , %8'i de yüksekokul mezunudur.

Öğrencilerin babalarının %45'i 45-55 yaş diliminde , %13.5'i 55-65 yaş dilimindedir.

Öğrencilerin babalarının %51'i serbest meslek sahibi iken,%8'i işçidir.

Öğrencilerin annelerinin %69'u 35-45 yaş diliminde yer alırken %1'i 30-35 yaş diliminde bulunmaktadır.

Öğrencilerin annelerinin %45'i ilkokul mezunu iken %5.5'i yüksekokul mezunu olarak belirtmiştir.

Öğrencilerin annelerinin %68.5'i çalışırken , %31.5'i de ev hanımı olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin babalarının %54'ü yaşamının büyük bölümünü büyük şehirde geçirirken , %10'u ilçede geçirmiştir.

Öğrencilerin annelerinin %51'i yaşamlarının büyük bölümünü büyük şehirde , %10'u da köy-kasabada geçirmiştir.

2- Öğrencilerin Bireysel Niteliklerine İlişkin Bulgular :

Öğrencilerin, okullarında öğrenim gördükleri alanlar ile sınav kaygıları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamasına karşın , elektrik-elektronik alanındaki öğrencilerin kaygı düzeyleri fen bilimleri alanındaki öğrencilerin kaygı düzeyinden daha yüksek bulunmuştur(tablo-18).

Öğrencilerin yaşlarıyla sınav kaygıları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo-19). Öğrencilerin yaşları ilerledikçe sınav kaygısı düzeyleri de düşmektedir. Buna göre, 16 yaşındaki öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri 20 yaşındaki öğrencilerin sınav kaygısı düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsiyetleri ile sınav kaygıları arasında anlamlı düzeyde ($p .005$) bir ilişki bulunmuştur (Tablo-20). Kız öğrencilerin kaygı düzeyi erkek öğrencilerin kaygı düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

3- Öğrencilerin Ailelerine İlişkin Bulgular :

Öğrencilerin ailelerinin ekonomik düzeyi ile sınav kaygıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Öğrencilerin babalarının öğrenim durumları ile sınav kaygı düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamasına karşın, ilkökul mezunu babaların çocuklarının sınav kaygılarının fakülte mezunu babaların çocuklarının sınav kaygılarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin babalarının meslekleri ile sınav kaygıları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumu ile sınav kaygıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasına karşın ilkökul mezunu annelerin çocuklarının kaygı düzeyleri fakülte mezunu annelerin çocuklarının kaygı düzeylerinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin annelerin çalışma durumu ile sınav kaygıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Öğrencilerin babalarının yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer ile sınav kaygıları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Öğrencilerin ailelerinin ekonomik düzeyleri ile ana-baba tutumlarını demokratik ya da otoriter olarak algılamaları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Öğrencilerin, ana-baba tutumlarını algılama düzeyleri ile babalarının öğrenim durumu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamasına karşın, fakülte mezunu babaların çocukları ilkökul mezunu babaların çocuklarına göre ana-baba tutumlarını daha otoriter olarak algılamaktadırlar.

Babalarının meslekleri ile öğrencilerin ana-baba tutumlarını demokratik ya da otoriter olarak algılamaları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Annelerinin öğrenim durumu ile öğrencilerin ana-baba tutumlarını demokratik ya da otoriter olarak algılamaları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Annelerinin çalışma durumu ile öğrencilerin ana-baba tutumlarını algılama düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamasına karşın ev hanımı annelerin çocuklarına göre çalışan annelerin çocukları ana-baba tutumlarını daha demokratik olarak algılamaktadır.

Babalarının yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer ile öğrencilerin ana-baba tutumlarını demokratik ya da otoriter olarak algılamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Annelerinin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer ile öğrencilerin ana-baba tutumlarını otoriter ya da demokratik olarak algılamaları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Öneriler

Araştırmacılar İçin Öneriler :

Bu araştırma bulguları çerçevesinde ileride yapılacak araştırmalara yönelik şu önerilerde bulunabiliriz :

- 1- Bu çalışmada dershaneye devam eden lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Okulda uygulanan öğretim teknikleri ile sınav kaygısı arasındaki ilişki incelenebilir.
- 2- Özel okul öğrencileri ile devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin sınav kaygı düzeyleri arasındaki ilişki incelenebilir.
- 3- Dershaneye giden ve gitmeyen öğrencilerin sınav kaygı düzeyleri arasındaki ilişki incelenebilir.
- 4- Öğrencilerin fizyolojik ve psikolojik özelliklerinin sınav kaygısı ile ilişkisi incelenebilir.
- 5- Öğrencilerin geleceğe ilişkin beklentileri ile sınav kaygısı arasındaki ilişki incelenebilir.
- 6- Öğrencilerin akademik başarıları ile sınav kaygıları arasındaki ilişki incelenebilir.

Uygulamacılar İçin Öneriler :

Kaygının oluşmasından sorumlu düşünce kalıplarından en önemlisi, sınav ve sınanma durumunda ölçülen bilgi ya da yetenek düzeyini kişinin bir düzeyi olarak gören inanış yatmaktadır(Özer,1990,42).

- 1- Okul Rehberlik Uzmanları tarafından öğrencilere, düşüncelerini düzenleme eğitimi verilebilir.
- 2- Özellikle kız öğrencilerin benlik saygılarını geliştirici çalışmalar yapılabilir.
- 3- Bir üst öğretime geçerken uygulanan sınav sisteminin yeniden gözden geçirilerek öğrencilerin kaygılarının en az düzeyde olacağı bir sınav sisteminin geliştirilmesi sağlanabilir.

4- Ana-babalar, çocuklarının yaş dönemlerinin özellikleri hakkında bilgilendirilerek, onlara karşı bilinçli şekilde davranmaları sağlanabilir.

5- Okul Rehberlik Uzmanları tarafından öğrencilere sınav kaygılarını kontrol altına alma egzersizleri verilebilir.

6- Öğrencilere, kişisel özelliklerini, ilgi ve yeteneklerini tanımaya yönelik eğitim verilerek kendilerini oldukları gibi kabul etmeleri konusunda yardımcı olunabilir.

7- Eğitim ve öğretim alanında çalışan bireyler öğrenci psikolojisi ve ölçme - değerlendirme konularında çok iyi bilgi verilerek öğrencilere yardımcı olmaları sağlanabilir.

8- Uzmanlar tarafından, ana-babalara ve öğrencilere yönelik sınav kaygısı ile ilgili sık sık seminerler verilebilir.



Summary

The purpose of this study is to investigate the relationship between the level of test anxiety and parents' attitudes of the senior high school students who are attending to "preparatory schools" for the university exams in İzmir.

The study was carried out in the curriculum year of 1994 - 95. The sample of the study consisted of 200 students (106 female and 94 male) who were attending to ten different "preparatory schools".

Öner's(1989) Test Anxiety Inventory was used to measure the students' level of test anxiety and Kuzgun's(1972) Parents' Attitudes Inventory was used to measure the attitudes of students. Also, Personal Information Sheet was used to collect data regarding demographic information about the students and their families.

F tests and x were carried out to find the differences of level of test anxiety among the groups of students. The students were grouped both in terms of demographic characteristics and in terms of different levels of perceptions of their parents' attitudes.

Statistical analysis was carried out in the Department of Computer Engineering at Ege University.

Results found in the study are summarized as follows :

A) Results Related to the Personal Characteristics of Students :

1- No significant relationship was found between the students' age and their level of perception of their parents' attitudes (democratic or authoritarian), however, age of the students' was significantly related to the level of test anxiety. Namely, as the age gets higher the level of test anxiety decreases.

2- No significant relationship was found between the gender of the student and the level of perception of parents' attitudes. However, gender was significantly related to the level of test anxiety. Namely, female students' level of test anxiety was found to be higher as compared to the male students.

3- No significant relationship was found between the type of school the students attended and the students' level of perception of parents' attitudes. Also, there was no significant relationship found between the type of school the students attended and their level of test anxiety.

4- No significant relationship was found between the students' chosen field and the level of their perception of parents' attitudes. Also, there was no significant relationship found between the type of school the students attended and their level of test anxiety.

5- No significant relationship was found between the level of test anxiety and the students' perceptions of level of parents' attitudes.

B) Results Related to the Familial Characteristics :

1- No significant relationship was found between the economic level of families of the students and their level of test anxiety. Also, no significant relationship was found between the economic level of families of the students and their perceptions of their parents' attitudes.

2- No significant relationship was found between the level of test anxiety and the type of place their fathers lived for the most part of their lives (village, town, or city). Also, no significant relationship was found between the students' level of perception of their parents' attitudes and the type of place their fathers lived for the most part of their lives.

3- No significant relationship was found between the level of test anxiety and the type of place their mothers lived for the most part of their lives. Also, no significant relationship was found between the students' level of perception of their parents' attitudes and the type of place their mothers lived for the most part of their lives.

4- No significant relationship was found between the fathers' educational level and the students' level of test anxiety. Also, no significant relationship was found between the fathers' educational level and the students' level of perception of their parents' attitudes.

5- No significant relationship was found between the mothers' educational level and the students' level of test anxiety. Also, no significant relationship was found between the mothers' educational level and the students' level of perception of their parents' attitudes.

6- No significant relationship was found between the fathers' occupation and the students' level of test anxiety. Also, there was no significant relationship found between the fathers' occupation and the students' level of perception of their parents attitudes.

7- No significant relationship was found between the mothers' working status and the students level of test anxiety. Also, there was no significant relationship found between the mothers' working status and the students' level of perception of their parents attitudes.

8- No significant relationship was found between the students' level of perception of their parents' attitudes and the students' level of "emotionality" and "worry" regarding test anxiety.

KAYNAKÇA

ALBAYRAK - KAYMAK “Sınav Tutumu Envanteri’nin Türkiye standardizasyonu”

Psikoloji dergisi , cilt 6, sayı 21 1987 (Özel Sayı)

ALBAYRAK, D The Development of the Turkish Form of the Spielberger Test

Anxiety Inventory; A study of Transliteration Eguivalence and

Reliability(on published master’s thesis) Boğaziçi

Ünv. Akt: Arda.

ARDA, Sema “Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı İlkokul Son Sınıfta Okuyan Erkek Öğrencilerde Kaygı Düzeyi ile Başarı Arasındaki İlişkinin

İncelenmesi”, E.Ü. Ed. Fak. Psikoloji Bl. Bitirme Tezi,

İzmir,

1991.

AYSAN, Ferda. “Lise Öğrencilerinin Stres Yaşantılarında Kullandıkları Başa

çıkma Stratejilerinin Bazı Değişkenler Açısından

İncelenmesi”,

yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üni. Sosyal

Bil. Enst.,

Ankara, 1988.

BALTAŞ, Acar “Kaygı Düzeyleri Açısından Okullararası Farklılıklar”, Uluslar

arası Nöroloji Bilimleri Kongresi yayınları, 1986.

BALTAŞ, Acar Stres Altında Ezilmeden Öğrenmede ve Sınavlarda Üstün Başarı,

8. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.

BAYMUR, Feriha “Lise ve Dengi Okullara Giden Öğrencilerin Problemleri”, Ankara, 1965, Teksir.

BEYDOĞAN, Melahat “1992-1993 Öğretim Yılında Buca Eğitim Fakültesinde

Formasyon Kursuna Katılan Öğretmenlerde Sınav

Kaygısı”,

Psikoloji Kongresi Bildirisi, İzmir, 1995.

BOZAK, M.Mahir “Anksiyete ve Okul Başarısı Arasındaki İlişkiye Ait Bir Araştırma

Psikoloji Dergisi, Sayı: 16, 1982.

- BROADHURST, P.L. The Interaction of Task Difficulty and Motivation, The Yerkes- Dodson Low Rewiewed, Acta Psychol., 1959, Akt: Bozak.
- BULUT, Işıl “Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi”, Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları No : 74, Ankara, 1993.
- ÇELEBİ, Nilgün “Bağımsız İşyeri Sahibi Kadınların Aile ve İş İlişkileri”, Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı yayınları No: 74, Ankara, 1993.
- DEUTSCH, C.P. Social Class and Child Development, Review of Child Development Research, Ed., B. M. Caldwell, H.N. Ricciutti, The University of Chicago, Vol.3, 1973.
- EKŞİ, Aysel “Gençlerimiz ve Sorunları”, İstanbul Üniversitesi yayınları, İstanbul, 1982.
- ERSOY, M. Füsün “İki Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Ana-Babaların Çocuklarına Uyguladıkları Disiplin Yöntemlerinin Karşılaştırılması” (çocukların algılayış şekliyle), Ege Üniversitesi, yayımlanmamış doktora tezi, İzmir, 1989.
- GEÇTAN, Engin Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar, 7. Basım, Remzi Kitabevi, 1989.
- GÖKÇE, Birsen “Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları”, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları No: 270 , Ankara, 1984.
- GÜRKAYNAK, İpek S. “Sosyo-Ekonomik Düzey ve Çocuk”, A.Ü. Eğitim Fak. Psikoloji Böl., Ankara, 1979.
- GÜVEN, Aytül “Farklı Öğretim Programı İzleyen Öğrencilerde Algılanan Ana-Baba- Öğretmen Tutumlarının Benlik Kavramına Etkisi”, Ege Üniversitesi, Yayımlanmamış doktora tezi, İzmir, 1991.

- HILGARD, E.R. Theories of Learning Appleton Centry, Crofts, N.Y., 1956.
Akt: Bozak.
- JERSILD, A.T. Çocuk Psikolojisi, çev: Gülseren Günçe, A.Ü. Eğitim Fakültesi yayınları, No:22, Ankara, 1979.
- KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem İnsan ve İnsanlar, Beta Basım Yayım D. A.Ş., İstanbul, 1985
- KOZACIOĞLU, Gülsen “Çocukların Anksiyete Düzeyleri ile Annelerinin Tutumları Arasındaki İlişki” İstanbul Üniversitesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1982.
- KÖKNEL, Özcan Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, Altın Kitaplar Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1982.
- KULAKSIZOĞLU, Adnan “Ergen-Aile Çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki İlişki ve Ergenin Problemleri”, M.Ü. Eğit. Fak. Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:1, 1989.
- KULAKSIZOĞLU, Adnan “Aile ve Çocuk”, Yıllık Dergi 4, Ak yayınları, İstanbul, 1985.
- ONUR, Bekir Ergenlik Psikolojisi, Hacettepe T.A.Ş. Kitapçılık Ltd.Şt., 2. Baskı, Ankara, 1987.
- OSKAY, Gültür “Değer Yargıları Yönünden Ana-Baba-Ergen çatışması”, Psikoloji Dergisi, s:14, 1982.
- ÖNER, Necla Sınav Kaygısı Envanteri El Kitabı, Yöret yayını: 1, İstanbul, 1989.
- ÖZER, A.Kadir Sınav ve Sınanma Kaygısı, Varlık Yayınları, İstanbul, 1990.
- ÖZTÜRK, M.Orhan “Anadolu Toplumunda Özerklik ve Girişme Duygularının Kısıtlanması”, 5. Milli Nöro-Psikiyatri Kongresi, İzmir, 1969.

SARGENT, S.S. ve WILLIAMSON, R.C. Social Psychology An Introduction to the Study of Human Relations, The Ronald Press co. Newyork, 1958.

SPIELBERGER, C.D "Manual For - State Trait Anxiety Inventory" California Consulting Psychologists Press, 1970.

TUĞLACI, Şerif "Sınav Kaygısının Sınav Başarısı Üzerine Etkileri", E.Ü. Edebiyat Fak., Psikoloji Bölümü, Bitirme Tezi, İzmir, 1990.

TUNCER, O. ve DEMİREL, O. "Değişik Toplum Kesimlerinde Ailelerin Çocuklarından Bekledikleri Kişilik Özellikleri", Dirim, 1982.

ULUĞTEKİN, Sevdâ "Çocuk Yetiştirme Yöntemleri Açısından Ana-Baba-Çocuk İlişkileri", H.Ü. Sosyal Hiz. Y.O. Dergisi, C:2, S:1, Ankara, 1984.

ULUĞTEKİN, Sevdâ "Ana- Baba-Çocuk İlişkileri", Psikoloji Dergisi, sayı: 4, Ankara, 1978.

YANBASTI, Gülgün Kişilik Kuramları, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:53, İzmir, 1990.

YAVUZER, Haluk Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 4.Basım, İstanbul, 1988.

YÖRÜKOĞLU, Atalay Gençlik Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar, 6.Basım, Özgür yayın-dağıtım, İstanbul, 1989.

EKLER:

Ek - 1 : Sınav Tutumu Envanteri ve Yanıt Formu

Ek - 2 : Ana - Baba Tutumu Envanteri ve Yanıt Formu

Ek - 3 : Kişisel Bilgi Formu

SINAV TUTUMU ENVANTERİ

İSİM.....TARİHİ.....CİNSİYET K E

YÖNERGE: Aşağıda, insanların kendilerini tanımlamak için kullandıkları bir dizi ifade sıralanmıştır. Bunların herbirini okuyun ve genel olarak nasıl hissettiğinizi anlatan ifadenin sağındaki boşluklardan uygun olanın içini kareleyin. Burada doğru ya da yanlış yanıt yoktur. İfadelerin hiçbirli üzerinde fazla zaman harcamadan yazılı ve sözlü sınavlarda genel olarak nasıl hissettiğinizi gösteren yanıtı işaretleyin.

T K D

	hemen hiçbir zaman	bazen	sık sık	hemen her zaman
1. Sınav sırasında kendimi güvenli ve rahat hissederim	(1)	(2)	(3)	(4)
2. O dersten alacağım notu düşünmek, sınav sırasındaki başarımlı olumsuz yönde etkiler	(1)	(2)	(3)	(4)
3. Önemli sınavlarda donup kalırım	(1)	(2)	(3)	(4)
4. Sınavlar sırasında, bilgün okulu bitirip bitiremeyeceğimi düşünmekten kendimi alamam	(1)	(2)	(3)	(4)
5. Bir sınav sırasında ne kadar çok uğraşırsam kalırım o kadar çok karışır	(1)	(2)	(3)	(4)
6. Sınavlarda kendimi huzursuz ve rahatsız hissederim	(1)	(2)	(3)	(4)
7. Önemli bir sınav sırasında kendimi sınırlı hissederim	(1)	(2)	(3)	(4)
8. Başarısız olma düşünceleri, dikkatimi sınav üzerinde toplamama engel olur	(1)	(2)	(3)	(4)
9. Bir sınava çok iyi hazırlandığım zamanlar bile kendimi oldukça sınırlı hissederim	(1)	(2)	(3)	(4)
10. Önemli sınavlarda sınırlarım öylesine gerilir ki midem bulanır	(1)	(2)	(3)	(4)
11. Bir sınav kağıdını geri almadan hemen önce çok huzursuz olurum	(1)	(2)	(3)	(4)
12. Önemli sınavlarda kendimi adeta yenilgiye iterim	(1)	(2)	(3)	(4)
13. Sınavlar sırasında kendimi çok gergin hissederim	(1)	(2)	(3)	(4)
14. Önemli bir sınav sırasında paniğe kapılırım	(1)	(2)	(3)	(4)
15. Sınavların beni bu kadar rahatsız etmemesini isterdim	(1)	(2)	(3)	(4)
16. Önemli bir sınava girmeden önce çok endişelenirim (kurarım)	(1)	(2)	(3)	(4)
17. Sınavlar sırasında, başarısız olmanın sonuçlarını düşünmekten kendimi alamam	(1)	(2)	(3)	(4)
18. Önemli sınavlarda kalbimin çok hızlı attığını hissederim	(1)	(2)	(3)	(4)
19. Sınav sona erdikten sonra endişelenememeyi (kurmamaya) çalışırım, fakat yapamam	(1)	(2)	(3)	(4)
20. Sınavlar sırasında öylesine sınırlı olurum ki aslında bildiğim şeyleri bile unuturum	(1)	(2)	(3)	(4)

ANA-BABA TUTUMU ENVANTERİ

AÇIKLAMA

Bu ölçek anı ve babanın sizlere karşı tutumunu ölçmek için hazırlanmıştır. Ölçekte 105 ifade vardır. Ölçeğe vereceğiniz cevapları cevap kağıdına işaretleyeceksiniz. Önce envanterdeki ifadeleri dikkatle okuyun. İfadeyi anınenize babanıza, herikisine ya da hiçbirine uygun oluşuna göre, ona ait cevap aralığının içini ilyce karalayınız. Cevabınızı değiştirmek istediğinizde ilk karaladığınız yerl ilyce siliniz.

İfadelerin bazıları geçmiş bazıları geniş zamanlıdır. Anne ve babanızın size karşı tutumunda son zamanlarda bazı değişiklikler olmuş olabilir. Sizden istenen, anı ve babanızın size karşı GENELLİKLE nasıl davrandığını dikkate alarak ifadeleri cevaplamanızdır. Anne ya da babalarını kaybetmiş olanlar, varsa üvey anı ya da babalarının veya anı ya da babayı temsil eden yakınlarının tutumlarını dikkate alarak ifadeleri cevaplayabilirler.

ÖRNEK:

Bana sık sık hediyeler alır.

Yalnız annenizin size sık sık hediyeler aldığını babanızın hiç almadığını düşünelim. Bu durumda:

Hiçbiri	Anı	Baba	Herikisi
//	//	//	//

olarak cevaplayınız.

1. Arkadaşlarımı benim gözümle görmeye çalışırdı.
2. Sevmediğim bir yemeği sırf bana yarayacağı düşüncesiyle zorla yedirdiği çok olmuştur.
3. Daima kendi aklımı kullanıma ve kararlarımı kendim vermeme beni teşvik etmiştir.
4. Nadiren beni bir işe teşvik edip desteklemiştir.
5. Küçük yanlışlarımı bile çok şiddetle cezalandırırdı.
6. Yerinde ve uygun kararlar verebileceğine inanır.
7. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını vermiştir.
8. Gençlerin, ailelerinin seçeceği ya da onaylayacağı kimselerle evlenmesi gerektiği görüşündedir.

- 9.Görgü kurallarını öğrenmede kendisinden hiç yardım görmedim.
- 10.Arkadaşlarımın evimize gelmesinden hoşlanmaz, benim onların evine gitmemi isterdi.
- 11.Karşılaştığım bir güçlükte kendi bulduğu çözüm yolunu uygulamaya beni zorlardı.
- 12.Bir çalışmaya girdiğim zaman kimin neden haklı olduğunu görmeme yardım eder.
- 13.Karşı cinsle arkadaşlığımı kendisine rahatça anlatabilirim.
- 14.Bireyl yapmamı üstüste söyler mazeretimi dinlemez.
- 15.Karşı cinsten arkadaş edinmemi hoş karşılamaz.
- 16.Çok zaman beni dinlemeyecek kadar meşguldü.
- 17.Çok cana yakın ve müşfik bir insandır; çocuğu olmakla gurur duyuyorum.
- 18.Yapabileceğimden fazlasını yapmaya beni zorlardı.
- 19.Sık sık beni başından atmak istediğini hissederdim.
- 20.Kendisine çok ihtiyacım olduğu zamanlar ya evde bulunmaz ya da fazla meşgul görünürdü.
- 21.Kötülemekten çok överdi ama bunda çok ileri gitmezdi.
- 22.Oldukça küçük bir yaştaiken bile kendime ilişkin ufak tefek kararlar almaya beni teşvik ederdi.
- 23.Dalma ölmesine hakım olmuş pek seyrek olarak ufak tefek şeylerle kızışırdı.
- 24.Sokağa çıkıp oynamak için her seferinde kendisinden izin almak zorundaydım.
- 25.Solrada konuşmama izin vermezdi.
- 26.Bütün gün boyunca sokaklarda başı boş dolaşmama aldırtış etmezdi.
- 27.Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinleyecek vakli vardı.
- 28.Okul gezilerine katılmama izin vermez.
- 29.Beni benimsemekten çok bana kalandığı duygusu içindeyim.
- 30.Dalma gücüne ve kararlarımın Isabeline güvenirdi.
- 31.Dalma yaptıklarımı yakından ilgilendirirdi.
- 32.Okuldan parlak notlar getirmediğim zamanlar çok kızar.
- 33.Okulda üstün başarı göstermemde o kadar ısrat eder ki bu yüzden not konusunda aşırı derecede kaygılanırım.
- 34.Duygu ve ihtiyaçlarıma karşı dalma hassas davranmıştır.
- 35.Bana yeterince özgürlük vermiştir.
- 36.Kimlerle arkadaşlık ettiğimi onu pek ilgilendirmezdi.
- 37."Sırl benim için" hiçbir şey getirmez, birlikte çarşıya çıktığımızda şeker, cikle, balon gibi şeyler almayı düşünmezdi.
- 38.Cinsellik konusunda o kadar mülâsıptır ki onun yanında bu konuya ilgi gösteremem.
- 39.Çocukken pis ve düzensiz bir kılıkta dolaşmamı onu rahatsız etmezdi.
- 40.Güç durumunda olduğum zamanlar bana dalma cesaret vermiştir.
- 41.Hiçbir zaman bir şeyi onu tatmin edecek kadar iyi yapamam.

- 42.Dini ve siyasi konularda kendisi ile aynı fikirde olmadığım zaman benimle daima alay etmiş ve benim bu konuları kavrayamayacak kadar cahil olduğumu ileri sürmüştür.
- 43.Haklı olduğum zaman bunu bana açıkça söylerdi.
- 44.Görüşlerim, fikirlerim, duygu ve ihtiyaçlarımla ilgilenmezdi.
- 45.Ancak hak ettiğim zaman beni cezalandırmıştır.
- 45.Benimle ilgili bir karar alınırken istek ve ihtiyaçlarımı dikkate alır.
- 47.Cinsiyet ile ilgili konulara karşı normal ve sağlıklı bir tavır geliştirmeme yardım etti.
- 48.Geleceğine karşı içten bir ilgi göstermiş, ama hiçbir zaman amaçlarımı kendisi belirlemeye kalkışmamıştır.
- 49.Bir derdim olduğu zaman beni dinlemeye hazırды.
- 50.Anlaşamadığımız konularda da fikirlerimi rahatça anlatıma imkan verir ve beni sabırla dinler.
- 51.Hakkımdaki kararları çok kere kendisi verir.
- 52.Bana karşı o kadar soğuk ki "acaba öz çocuğu değilmiyim?" diye bir şüphe vardı içimde.
- 53.Kazancı elverdiği halde benim için para harcamaktan çekinir, yenecek kadar harçlık vermezdi.
- 54.Kendisine sormaksızın kişisel eşyalarından herhangi birini alıp kullanmama izin vermiştir.
- 55.Uygun zamanlarda kendisinden izin almaksızın oynamak için sokağa çıkabiliydim.
- 56.Bugün bile kendisine sormadan bir arkadaşımın sinemaya gidemem.
- 57.Okuldan ya da gezmeden eve ne zaman döndüğüm onu hiç ilgilendirmezdi.
- 58.Kendisinden gerçekleştiremediği arzularını ben de gerçekleştirmiş görmek istediğimi hissediyorum.
- 59.Elbisemi kırdığı zaman çok kızardı. Bu yüzden bazı sevdiğim oyunlara katılmazdım.
- 60.İlgil ve yeteneklerine uygun meslek seçmede beni serbest bırakmıştır.
- 61.Bir güçlüğü karşılaştığımda istediğim yardımı sağlar fakat kararı bana bırakırdı.
- 52.Beni başından savmak istediğini hissedirdim.
- 53.Nadiren bana bir şeyler öğretmeye çalışırdı.
- 64.Beni daha temiz ve güzel giydirebiliyordu inancındayım.
- 65.Herhangi bir konuda isabelli karar verebileceğine inanmazdı.
- 66.Beklentilerine uygun davranmazsam bazen haftalarca bana küser.
- 67.Ailemizi ilgilendiren konularda benim de fikrimi sorar, karar verirken dikkate alır.
- 68.Sağlık kontrolüne ihtiyacım olduğunda bunu hep ihmal ederdi.
- 69.Ancak istediğini yerine getirdiğinde beni okşar öperdi.
- 70.Hastalıklarında benimle pek az ilgilenirdi.
- 71.Eve geldiklerinde arkadaşlarına iyi davranırdı.
- 72.Vakti olduğu halde derslerine hiç yardım etmezdi.
- 73.Bana daha az hükmetmesini istirdim.

- 74.Makul hudutlar içinde mümkün olan fırsatlara sahip olmama inanırdı.
- 75.Varlığımdan habersiz görünür hiçbir konuda fikrini sormaz.
- 76.Beni cezalandırdıktan sonra aşırı sevgi ve şefkat gösterirdi.
- 77.Esprilli bir kimsedir ama hiçbir zaman benimle alay etmemiştir.
- 78.Kendisine yaklaştığımda çok kere soğuk bir şekilde karşılık verirdi.
- 79.Okulda aldığım notlar onu hiç ilgilendirmez.
- 80.Hoşlanmadığı kimselerle arkadaşlık etmemi kesinlikle yasaklar.
- 81.Elbiselerimin kumaşlarını ve biçimlerini kendisi seçerdi.
- 82.Yüksek öğrenim yapmazsam çok mutsuz olacağımı ima eder dururdu.
- 83.Bir başkası ile konuşurken kendisine soru sormama ya da kendisinden bir şey istememe katıyen kızmazdı.
- 84.Beni dünyaya getirdiğine pişman görünürdü.
- 85.Hiçbir zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder görünmemiştir.
- 86.Beraber çalışırken işlerin nasıl ve neden böyle olduğunu açıklamaya çalışır.
- 87.Daima iyi bir çocuğun, ana-babasının istediği biçimde yetişen onların dediklerini aynen yerine getiren kimse olduğunu söyler dururdu.
- 88.Kendisini memnûn etmek için bu alanda okuyorum. Oysa hayatımı başka türlü kazanmak isterdim.
- 89.Cinsiyet konusunda karşılaştığım problemlerimi kendisine açtığımda çok ilgisiz davranmıştır.
- 90.Yalnız derslerimle uğraşmamı ister, oyun oynamak istediğim zaman çok öfkelenirdi.
- 91.Yatma saatin gelince beni hemen yatağa yollar. Mısafir çocukları ile oynamama izin vermezdi.
- 92.Ergenlik çağında benimle pek az meşgul olmuştur.
- 93.Yemeğini hazırlamadığı için aç kaldığım olmuştur.
- 94.Beni anlamak için daima içten bir gayret sarf ederdi.
- 95.Üzüntülü anlarımda bana çok az şefkat göstermiştir.
- 96.Bana her zaman iyi bir herber oldu ve hiçbir zaman davranışlarıma hükmetmedi.
- 97.Tabağındakileri tamamen bilirmeden sofradan kalkınama izin vermez.
- 98.Beni nadiren cezalandırırdı ve hiçbir zaman arkadaşlarımla yanında utandırmadı.
- 99.Bana alt kararları çok kere kendisi verirdi.
- 100.Çocukların yaradılıştan kötü olduğuna inanır, devamlı kontrol altında bulunmaları gereğine savunur.
- 101.Onun gözünde değersiz bir insanım.
- 102.Beni cezalandırmaktansa sorunları benimle konuşup tartışmayı tercih eder.
- 103.Karşı cins hakkında daima korku ve güvensizlik uyandıracak telkinlerde bulunur.
- 104.Anlatılıklarımı daima cankulağı ile dinler fakat hiçbir zaman sırlarımı öğrenmeye kalkışmaz.
- 105.Başkalarına benden daha fazla önem verir, daha nazik davranır.

	<u>Hicbiri</u>	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>	<u>Her ikisi</u>		<u>Hicbiri</u>	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>	<u>Her ikisi</u>
1. //	//	//	//	//	54. //	//	//	//	//
2. //	//	//	//	//	55. //	//	//	//	//
3. //	//	//	//	//	56. //	//	//	//	//
4. //	//	//	//	//	57. //	//	//	//	//
5. //	//	//	//	//	58. //	//	//	//	//
6. //	//	//	//	//	59. //	//	//	//	//
7. //	//	//	//	//	60. //	//	//	//	//
8. //	//	//	//	//	61. //	//	//	//	//
9. //	//	//	//	//	62. //	//	//	//	//
10. //	//	//	//	//	63. //	//	//	//	//
11. //	//	//	//	//	64. //	//	//	//	//
12. //	//	//	//	//	65. //	//	//	//	//
13. //	//	//	//	//	66. //	//	//	//	//
14. //	//	//	//	//	67. //	//	//	//	//
15. //	//	//	//	//	68. //	//	//	//	//
16. //	//	//	//	//	69. //	//	//	//	//
17. //	//	//	//	//	70. //	//	//	//	//
18. //	//	//	//	//	71. //	//	//	//	//
19. //	//	//	//	//	72. //	//	//	//	//
20. //	//	//	//	//	73. //	//	//	//	//
21. //	//	//	//	//	74. //	//	//	//	//
22. //	//	//	//	//	75. //	//	//	//	//
23. //	//	//	//	//	76. //	//	//	//	//
24. //	//	//	//	//	77. //	//	//	//	//
25. //	//	//	//	//	78. //	//	//	//	//
26. //	//	//	//	//	79. //	//	//	//	//
27. //	//	//	//	//	80. //	//	//	//	//
28. //	//	//	//	//	81. //	//	//	//	//
29. //	//	//	//	//	82. //	//	//	//	//
30. //	//	//	//	//	83. //	//	//	//	//
31. //	//	//	//	//	84. //	//	//	//	//
32. //	//	//	//	//	85. //	//	//	//	//
33. //	//	//	//	//	86. //	//	//	//	//
34. //	//	//	//	//	87. //	//	//	//	//
35. //	//	//	//	//	88. //	//	//	//	//
36. //	//	//	//	//	89. //	//	//	//	//
37. //	//	//	//	//	90. //	//	//	//	//
38. //	//	//	//	//	91. //	//	//	//	//
39. //	//	//	//	//	92. //	//	//	//	//
40. //	//	//	//	//	93. //	//	//	//	//
41. //	//	//	//	//	94. //	//	//	//	//
42. //	//	//	//	//	95. //	//	//	//	//
43. //	//	//	//	//	96. //	//	//	//	//
44. //	//	//	//	//	97. //	//	//	//	//
45. //	//	//	//	//	98. //	//	//	//	//
46. //	//	//	//	//	99. //	//	//	//	//
47. //	//	//	//	//	100. //	//	//	//	//
48. //	//	//	//	//	101. //	//	//	//	//
49. //	//	//	//	//	102. //	//	//	//	//
50. //	//	//	//	//	103. //	//	//	//	//
51. //	//	//	//	//	104. //	//	//	//	//
52. //	//	//	//	//	105. //	//	//	//	//
53. //	//	//	//	//					

OKULUNUZ : ALANINIZ :

YASINIZ : CINSİYETİNİZ : K.-E..

AİLENİZİN AYLIK GELİRİ :

A) 5 -10 MİLYON

B) 10-15 MİLYON

C) 15-30 MİLYON

D) 30 ve üzeri

ÖĞRENİM DURUMU /

YASI /

MESLEĞİ

BABANIZIN :/...../.....

ANNENİZİN :/...../.....

YASAMLARININ BOYOK BÖLÜMÜNE GEÇİRDİKLERİ YER :

BABANIZIN :

ANNENİZİN :

KÖY-KASABA ()

KÖY-KASABA ()

İLÇE ()

İLÇE ()

ŞEHİR ()

ŞEHİR ()

BÜYÜKŞEHİR ()

BÜYÜKŞEHİR ()

DERSHANEYE ÖDEDİĞİNİZ YILLIK ÜCRET :

A) 10-15 MİLYON

B) 15-20 MİLYON

C) 20-30 MİLYON

D) 30-50 MİLYON

Sevgili Öğrenci Arkadaşım !

Yaşamınızın bu bölümünde yoğun bir şekilde sınavlarla karşı karşıya bulunmaktasınız. Sizlerin, bu sınavlara karşı tutumlarınızı ve bu tutumlarınızda anne ve babanızın payını ortaya koymak için bu araştırma yapılmaktadır.

Bu bir sınav değildir. Yanıtlarınız gizli kalacak ve sadece bu araştırmanın amaçları için kullanılacaktır. Doğru ve ıcten yanıt vermeniz araştırmanın amacına ulaşmasında yardımcı olacaktır. Bu bilinçte olduğunuza inanarak katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

ARAŞTIRMACI